

RADCOWIE PRAWNI SPOŁECZEŃSTWU

Krajowa Izba Radców Prawnych

Warszawa 2024

Kim jest radca prawny?

Zawód radcy prawnego jest zawodem zaufania publicznego, funkcjonującym w oparciu o ustawę z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. Wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej, a w szczególności na udzielaniu porad prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed sądami i urzędami. Radcowie prawni mogą wykonywać zawód w kancelarii radcy prawnego, na podstawie umowy cywilnoprawnej, w spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej i komandytowo-akcyjnej oraz w formie umowy o pracę.

Zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych radcowie są zrzeszeni w samorządzie zawodowym. Jednostkami organizacyjnymi samorządu posiadającymi osobowość prawną są Krajowa Izba Radców Prawnych (KIRP) i 19 okręgowych izb radców prawnych (OIRP) – w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Toruniu, Wałbrzychu, Warszawie, we Wrocławiu, w Zielonej Górze.

NAUTILUS[®]
SuperWhite

Raport Krajowej Izby Radców Prawnych „Radcowie prawni społeczeństwu” został wydrukowany na papierze Nautilus SuperWhite, pochodzącym w 100% z recyklingu, posiadającym certyfikaty FSC Recycled oraz EU Ecolabel. Dzięki wykorzystaniu papieru z makulatury zredukowano negatywny wpływ na środowisko.

RADCOWIE PRAWNI SPOŁECZEŃSTWU

RADCOWIE PRAWNI SPOŁECZEŃSTWU

Krajowa Izba Radców Prawnych
Warszawa 2024

Spis treści

06 | Wstęp

09 | Działalność pro bono

- » Społeczne akcje udzielania bezpłatnych porad prawnych
- » Porady prawne podczas wydarzeń kulturalno-muzycznych
- » Pomoc prawna udzielana w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej (NPP)
- » Konkurs Kryształowe Serce Radcy Prawnego – promocja i wyróżnianie działań pro bono przez samorząd radcowski

23 | Pomoc dla uchodźców, ofiar konfliktów zbrojnych

- » Powołanie Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej na granicy polsko-białoruskiej
- » Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej na pomoc uchodźcom z Ukrainy
- » Współpraca z Norwegian Refugee Council Polska (NRC)
- » Wsparcie dla Fundacji Sunflowers

31 | Walka o prawa człowieka

- » Współpraca z Centrum Wolności Obywatelskich w Kijowie
- » Apele i stanowiska samorządu radcowskiego dotyczące osób prześladowanych
- » Popularyzacja tematyki prawnoczułowieczej
- » Edukacja radców prawnych i aplikantów w zakresie praw człowieka

41

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- » Słownik terminów prawniczych w polskim języku migowym (PJM)
- » Publikacje w wydawnictwach samorządowych dotyczące obsługi prawnej osób z dysfunkcją słuchu i wzroku

47

Edukacja prawna i obywatelska

- » Ogólnopolska Akademia – Konkurs Wiedzy o Prawie dla uczniów
- » Lekcje o prawie w szkołach i przedszkolach
- » Minitogi dla dzieci na lekcje o prawie
- » Bajki o prawie
- » Filmy edukacyjne o tematyce prawnej
- » Podcast „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...”
- » Współpraca samorządu radcowskiego z influencerami
- » Edukacja prawna podczas ogólnopolskich inicjatyw obywatelskich i wydarzeń kulturalno-muzycznych: Tour de Konstytucja, Pol'and'Rock Festival, CieszFanów Festiwal
- » Krajowa Izba Radców Prawnych w Ogólnopolskim Porozumieniu Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego
- » Ogólnopolska konferencja „Zawody zaufania publicznego: etyka, autonomia i społeczna odpowiedzialność”
- » Piknik rodzinny zawodów zaufania publicznego
- » Dzień Otwarty Kancelarii Radcowskich

73

Współdziałanie w kształtowaniu i stosowaniu dobrego prawa

- » Udział przedstawicieli Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych w procesie legislacyjnym
- » Legislacja samorządowa
- » Działanie w czasach kryzysu praworządności
- » Kongres Prawników Polskich

Wstęp

Droгие Czytelniczki, Drodzy Czytelnicy!

Oddajemy w Państwa ręce publikację podsumowującą projekty prospołeczne realizowane przez Krajową Izbę Radców Prawnych w ostatnich latach. Opisaliśmy w niej rozmaite formy zaangażowania społecznego, jakie Krajowa Izba Radców Prawnych podejmuje, koordynuje i realizuje. Zebraliśmy tylko największe, najbardziej znaczące przedsięwzięcia, podkreślam natomiast, że to tylko wierzchołek góry lodowej dobra, jakie radcowie prawni w całej Polsce czynią codziennie na rzecz osób potrzebujących wsparcia, poszkodowanych, defaworyzowanych. I za to dobro – bezinteresowną, realizowaną nierzadko po godzinach, dodatkowym wysiłkiem i kosztem pracę – chcę dzisiaj podziękować wszystkim Koleżankom i Kolegom radcom prawnym i aplikantom radcowskim. Jesteście ostoją demokracji, społeczeństwa obywatelskiego i swoich lokalnych wspólnot, których tak bardzo potrzeba nam w świecie kryzysów i niepewności.

W świecie, w którym prawo ciągle jeszcze częściej kojarzy się z zakazami i karami niż przywilejem i bezpieczeństwem, radcowie prawni mają bardzo wiele do zrobienia, także poza murami swoich kancelarii i salami sądowymi. Zaangażowanie społeczne – w tym edukacja prawna i obywatelska, nieodpłatna pomoc prawna, troska o przestrze-

ganie praw człowieka i obywatela, walka z wykluczeniem społecznym – to przede wszystkim powinność wynikająca z naszego etosu zawodowego. Wykonywanie zawodu zaufania publicznego zwyczajnie zobowiązuje do niesienia pomocy, zwłaszcza słabszym. Wiem natomiast z relacji przyjaciół radców oraz własnego doświadczenia, że to

również obszar działania, który przynosi ogromną satysfakcję zarówno nam samym, jak i społecznościom, którym służymy. Życie zawodowe radcy, który podejmuje aktywność pro bono, jest pełniejsze, bardziej satysfakcjonujące i nierzadko bardziej pasjonujące.

W tym kontekście warto dostrzegać ważną rolę samorządu zawodowego. Jesteśmy między innymi po to, by wspierać radców w ich społecznym zaangażowaniu i zachęcać ich do działania w tym obszarze. Samorząd radcowski powinien maksymalizować potencjał społecznej odpowiedzialności zawodowej i to właśnie staramy się czynić w Krajowej Izbie Radców Prawnych. Beneficjenci naszych działań twierdzą, że osiągamy w tym całkiem niezłe wyniki. To cieszy, ciągle natomiast chcemy rozwi-

jać radcowską aktywność prospołeczną, bo im więcej profesjonalnych pełnomocników zaangażowanych społecznie, tym lepiej funkcjonuje społeczeństwo i państwo.

Martin Luther King twierdził, że „najbardziej niezmiennym i ważnym pytaniem życia jest, co robisz dla innych?”. My, noszący togi z niebieskim żabotem, moglibyśmy w odpowiedzi na nie wskazać bardzo wiele. To budujące dla społeczności, w których działamy, i niezwykle satysfakcjonujące dla nas samych. Dlatego zapraszam do lektury, a w razie potrzeby do kancelarii radcy prawnego. Dajemy bezpieczeństwo i wsparcie. Bezwarunkowo.

Włodzimierz Chróścik
Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych

W świecie, w którym prawo ciągle jeszcze częściej kojarzy się z zakazami i karami niż przywilejem i bezpieczeństwem, radcowie prawni mają bardzo wiele do zrobienia, także poza murami swoich kancelarii i salami sądowymi. Zaangażowanie społeczne – w tym edukacja prawna i obywatelska, nieodpłatna pomoc prawna, troska o przestrzeganie praw człowieka i obywatela, walka z wykluczeniem społecznym – to przede wszystkim powinność wynikająca z naszego etosu zawodowego.

Włodzimierz Chróścik

ROZDZIAŁ 1

Działalność *pro bono*

Działalność *pro bono* to ważny element misji przyświecającej samorządowi radcowskiemu oraz całej społeczności radców prawnych. Zaangażowanie, bezinteresowność oraz poświęcenie czasu na tego typu działania szerokiego grona przedstawicieli naszego zawodu są dostrzegane w przestrzeni publicznej podczas wielu społecznych i obywatelskich inicjatyw.

Projekty, takie jak Tour de Konstytucja, Pol'and'Rock Festival, CieszFanów Festiwal czy piknik rodzinny zawodów zaufania publicznego, w które włączają się radcowie prawni, mają wpływ na umocnienie społeczeństwa obywatelskiego, świadomego swoich praw i obowiązków prawnych.

Wśród działań realizowanych przez Krajową Izbę Radców Prawnych we współpracy z okręgowymi izbami radców prawnych warto wymienić choćby poniższe.

Spoleczne akcje udzielania bezpłatnych porad prawnych

Samorząd radców prawnych to nie tylko profesjonalizm i wiedza, lecz także silne zaangażowanie w ideę pomocy potrzebującym. Krajowa Izba Radców Prawnych (KIRP) promuje ideę działalności *pro bono*, od wielu lat prowadząc cieszące się nieślabnącą popularnością akcje propagujące pomoc prawną dla osób, których nie stać na opłacenie tej pomocy. Wspiera tym samym przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz budowanie świadomości prawnej obywateli.

Problem niskiej świadomości prawnej polskiego społeczeństwa potwierdziły przeprowadzone przez TNS OBOP w 2009 r. badania opinii publicznej. Mimo widocznego ogromnego zapotrzebowania na rzetelne wyjaśnienia prawne jedynie 14% Polaków deklarowało wtedy, że w ciągu ostatnich pięciu lat konsultowało się z prawnikami. Na tamten czas wiedza obywateli o prawie była niska. Problem został przedstawiony ówczesnemu Ministrowi Edukacji, a Krajowa Izba Radców Prawnych zaproponowała konkretne rozwiązania. Jednym z nich była akcja „Niebieski Parasol”, która, poza ułatwieniem potrzebującym dostępu do profesjonalnej pomocy prawnej, miała na celu wesprzeć obywateli w rozumieniu i obronie ich praw.

Akcja „Niebieski Parasol” uzyskała bardzo szerokie wsparcie instytucji samorządu terytorialnego i była szeroko nagłaśniana w mediach. Podczas organizowanych od 2009 r. tygodni informacji prawnych dla konsumentów i przedsiębiorców w kilkudziesięciu punktach w całej Polsce z bezpłatnych porad prawnych korzystało co roku ponad kilkanaście tysięcy osób. Członkowie samorządu radcowskiego – radcowie i aplikanci radcowscy – niejednokrotnie udzielali porad osobom potrzebującym w siedzibach okręgowych izb radców prawnych, urzędów miast, starostw powiatowych oraz w miejskich ośrodkach pomocy społecznej. Byli także obecni w przestrzeni publicznej na rynkach miast i miasteczek, pomagając w różnego rodzaju problemach prawnych. Tematyka porad najczęściej dotyczyła prawa cywilnego, prawa pracy, prawa rodzinnego i opiekuńczego, kwestii spadkowych, alimentacyjnych,

związanych z podziałem majątku po rozwodzie czy z prowadzeniem działalności gospodarczej. Zainteresowani często poruszali także kwestie związane z prawem ubezpieczeniowym, a także dotyczące nieruchomości i wypadków komunikacyjnych. Akcja „Niebieski Parasol” z założenia miała mieć charakter ogólnopolski, ale warto wspomnieć, że w 2014 r. pomoc świadczona była również poza granicami kraju, w Berlinie i Dublinie.

Wyrazem docenienia zaangażowania samorządu radcowskiego w ideę pomocy pro bono i uznania istotnej roli programu w podnoszeniu świadomości prawnej społeczeństwa polskiego było objęcie akcji „Niebieski Parasol” honorowym patronatem przez Prezydenta RP.

Z czasem inicjatywa „Niebieski Parasol” przerodziła się w indywidualne projekty dopasowane do potrzeb w danym regionie, realizowane przez okręgowe izby radców prawnych. Radcowie do dziś regularnie udzielają bezpłatnych porad prawnych podczas organizowanych w izbach dni bezpłatnych porad prawnych, pikników rodzinnych, dni otwartych czy innych wydarzeń, aktywnie wykorzystując do ich promocji lokalne media. Swoim wsparciem obejmują różne grupy społeczne, często skupiając się na tych, które w danym momencie najbardziej potrzebują pomocy prawnej, np. osobach poszkodowanych nawałnicami czy obywatelach Ukrainy pokrzywdzonych w wyniku działań wojennych (→ więcej w rozdziale [Pomoc dla uchodźców, ofiar konfliktów zbrojnych](#), s. 23–29). Pomoc

udzielana jest w dużych miastach i małych miejscowościach, a nawet poza granicami naszego kraju.

Spółeczność radców i aplikantów radcowskich co roku włącza się również w akcję „Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Prześpiństwem”, która związana jest z obchodzonym 22 lutego Dniem Ofiar Prześpiństw, ustanowionym przez Sejm RP na mocy ustawy z dnia 12 lutego 2003 r. Jego celem jest monitorowanie sytuacji ofiar przespierstw oraz podejmowanie działań na rzecz poprawy ich położenia. Inicjatorem i koordynatorem akcji, w którą angażują się sądy, prokuratury, komendy policji, prawnicze samorządy zawodowe oraz organizacje pozarządowe w całej Polsce, od wielu lat jest Ministerstwo Sprawiedliwości. Samorząd radcowski regularnie włącza się w akcję, organizując w okręgowych izbach radców prawnych dyżury, podczas których każdy potrzebujący może skorzystać z bezpłatnej porady prawnej. Przedsięwzięcie na taką skalę nie byłoby możliwe, gdyby nie radcowie prawni i aplikanci radcowscy, którzy chętnie bezinteresownie poświęcają swój czas i wiedzę, aby pomagać innym.

Radcowie prawni nie zawiedli także w czasie pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, podczas której pomocy prawnej potrzebowali medycy udzielający pomocy poszkodowanym oraz przedsiębiorcy dotknięci konsekwencjami lockdownu. Większość okręgowych izb w tym trudnym czasie pełniła dyżury online i telefoniczne, służąc profesjonalną radą prawną i pomagając odnaleźć się w stale zmieniającym się otoczeniu prawnym.

Porady prawne podczas wydarzeń kulturalno-muzycznych

Swego rodzaju tradycją stała się obecność radców prawnych na organizowanych co roku festiwalach: Pol'and'Rock Festival (wcześniej Przystanek Woodstock) i CieszFanów Festiwal, który odbywa się w Cieszanowie. Inicjatorem zaangażowania radców w organizowanym na przełomie lipca i sierpnia Pol'and'Rock Festivalu jest Okręgowa Izba Radców Prawnych w Poznaniu. W 28. i 29. edycji festiwalu (w 2022 r. i 2023 r.) wzięli udział także przedstawiciele Krajowej Izby Radców Prawnych – członkowie

Komisji Wspierania Rozwoju Zawodowego i członkowie Komisji Promocji Zawodu, a także radcowie prawni koordynujący pomoc prawną dla uchodźców z Ukrainy. W sierpniu podczas CieszFanów Festiwalu prym co roku wiedzie Okręgowa Izba Radców Prawnych w Rzeszowie, przy współudziale przedstawiciele Okręgowej Izby Radców Prawnych w Lublinie i Krajowej Izby Radców Prawnych.

Oba wydarzenia mogą poszczycić się stale rosnącą popularnością. Obecność na nich to doskonała okazja do bezpośrednich spotkań, a także udzielania porad prawnych i wyjaśniania zawiłości prawa, prowadzenia

działań na rzecz edukacji prawnej i obywatelskiej oraz popularyzacji zawodu radcy prawnego wśród społeczeństwa (→ także w rozdziale [Edukacja prawna i obywatelska](#), s. 47–71).

Podczas festiwali radcowie biorą aktywny udział w panelach merytorycznych, debatach na tematy prawne oraz prowadzą warsztaty tematyczne, tłumacząc przepisy i pogłębiając świadomość prawną ich uczestników. Podejmowane przez radczynie i radców prawnych tematy to odpowiedź na zainteresowanie i potrzeby różnych grup społecznych. Radcowie opowiadali m.in. o tym, jak można bezpiecznie wyjść z dłu-

gów oraz jakie są plusy i minusy upadłości konsumenckiej, jak skutecznie angażować się w inicjatywy lokalne i jak rozmawiać z władzami, jakie obowiązki ma policja i jakie prawa zatrzymany oraz jakie zmiany w prawie pracy są wdrażane w związku z dyrektywą *work-life balance* czy jakie wolności i ograniczenia mają właściciele i użytkownicy nieruchomości. Wszystkie rozmowy aranżowane przez samorząd radcowski co roku cieszą się ogromną popularnością wśród festiwalowiczów.

Nieodłącznym elementem edukacji prawnej podczas tego typu wydarzeń jest także organizacja we współpracy z okręgowymi

izbami radców prawnych punktów, w których każdy z uczestników festiwalu w ramach poradni #zapytajradcę może bezpłatnie uzyskać wyjaśnienie nurtujących go spraw związanych z prawem. Poradnie te cieszą się ogromnym zainteresowaniem. To dla nas dodatkowa motywacja i potwierdzenie, że zapotrzebowanie na fachową pomoc prawną w społeczeństwie nie słabnie.

– Podczas 28. edycji Pol'and'Rock Festivalu radcowie prawni skupili swoje działania na praworządności i pogłębianiu świadomości prawnej obywateli. Brak tej świadomości czyni obywatela podatnym na populistyczne (a często bezprawne) obietnice i działania osób sprawujących urzędy państwowe. Obywatele bywają zagubieni i potrzebują możliwie nieskomplikowanego wyjaśnienia, czym jest zasada praworządności i jakie działania władzy ją naruszają. Radcowie prawni to tłumaczą. Wymaga

podkreślenia, że nie jesteśmy politykami i nie stajemy po niczyjej stronie bieżących sporów politycznych, wskazujemy natomiast treść przepisów prawnych i zasady działania organów krajowych i europejskich. W namiocie radców prawnych odbyło się 10 warsztatów, w tym na szczególne wyróżnienie zasłużyły: „Prawo wojny, wojna z bezprawiem”, „Dlaczego tu nie ma kobiet”, „Demokratyczne państwo prawne czy państwo bezprawia?”. Dla dzieci, wraz z fundacją „Ale Nauczanie!”, przygotowaliśmy zajęcia prawno-konstrukcyjne (w oparciu o klocki Lego) „Razem budujemy państwo prawa!”. Jak zawsze były też porady prawne i konkursy z nagrodami. Jest niezwykle budujące, że namiot radców prawnych podczas każdego festiwalu odwiedzają setki ludzi – tak w 2022 r. podsumował udział radców prawnych na Pol'and'Rock Festivalu Michał Pankiewicz, radca prawny z Okręgowej Izby Radców Prawnych w Poznaniu, inicjator udziału radców w wydarzeniu.

Brak świadomości prawnej czyni obywatela podatnym na populistyczne obietnice i działania osób sprawujących urzędy państwowe. Obywatele bywają zagubieni i potrzebują możliwie nieskomplikowanego wyjaśnienia, czym jest zasada praworządności i jakie działania władzy ją naruszają. Radcowie prawni to tłumaczą. Nie jesteśmy politykami i nie stajemy po niczyjej stronie bieżących sporów politycznych, wskazujemy natomiast treść przepisów prawnych i zasady działania organów krajowych i europejskich.

r. pr. Michał Pankiewicz,
Okręgowa Izba Radców Prawnych w Poznaniu,
inicjator udziału radców w Pol'and'Rock Festivalu

Pomoc prawna udzielana w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej (NPP)

Jako społeczność radców prawnych stoimy na straży przekonania, że status ekonomiczny obywateli nie powinien być przyczyną nierówności w dostępie do wymiaru sprawiedliwości. Dlatego samorząd zawodowy radców prawnych od początku wspierał inicjatywę uchwalenia regulacji prawnych mających na celu ułatwienie obywatelom uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej przez osoby najbardziej potrzebujące. Wyrazem tego były aktywny udział Krajowej Izby Radców Prawnych w pracach nad stworzeniem systemu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz stałe zaangażowanie w realizację niesienia profesjonalnej pomocy prawnej tym, którzy nie mają możliwości opłacenia kosztów usługi prawnika z własnych środków, a także przedsiębiorcom samozatrudnionym, czyli takim, którzy prowadzą jednoosobową działalność gospodarczą i nie zatrudniają w ostatnim roku przed udzieleniem pomocy innych osób.

Okręgowe izby radców prawnych od 2016 r., czyli od początku funkcjonowania systemu NPP regulowanego ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz.U. z 2021 r. poz. 945), aktywnie uczestniczą w jego organizacji, prowadząc punkty nieodpłatnej pomocy prawnej, w których dyżury pełnią wytypowani przez samorządy zawodowe radcowie. Wspierają oni obywateli w rozwiązywaniu problemów prawnych, uświadamiają, jakie prawa im przysługują i jakie obowiązki na nich spoczywają. Radcowie

udzielają także pomocy przy sporządzeniu odpowiednich pism, w tym m.in. pozwów czy pism o zwolnienie od kosztów sądowych.

Zgodnie z ustawą nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- 1)** poinformowanie osoby fizycznej, zwanej dalej „osobą uprawnioną”, o obowiązującym stanie prawnym, a także o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach, w tym w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sadowoadministracyjnym lub
- 2)** wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego, lub
- 3)** sporządzenie projektu pisma w sprawach, o których mowa w pkt 1 i 2, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sadowoadministracyjnym, lub
- 3a)** nieodpłatną mediację, lub
- 4)** sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sadowoadministracyjnym oraz poinformowanie o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową.

Krajowa Izba Radców Prawnych od początku funkcjonowania programu NPP bierze aktywny udział w rozmowach na temat rozwiązań legislacyjnych mających na celu

usprawnienie organizacji systemu i świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej. Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji (OBSiL) Krajowej Rady Radców Prawnych na bieżąco monitoruje, opiniuje i bierze udział w konsultacjach organizowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, zmierzających do dostosowywania systemu do wciąż rosnących potrzeb i wymagań społeczeństwa.

Konkurs Kryształowe Serce Radcy Prawnego – promocja i wyróżnianie działań *pro bono* przez samorząd radcowski

Krajowa Izba Radców Prawnych od 2008 r. organizuje cieszący się wielką popularnością w środowisku radcowskim konkurs Kryształowe Serce Radcy Prawnego (www.krysztaloweserce.kirp.pl), realizując ideę nagradzania tych radców prawnych i aplikantów radcowskich, których wyjątkowa praca i bezinteresowna pomoc zostały dostrzeżone przez innych. Postawa i zachowanie wyróżnianych w kolejnych edycjach konkursu osób mają realny wpływ na postrzeganie środowiska zawodów prawniczych, budując wizerunek samorządu radcowskiego i samych radców jako wrażliwych, zaangażowanych i skłonnych do pomocy potrzebującym.

Tytuł honorowy „Kryształowe Serce Radcy Prawnego” oraz statuetka przyznawane są radcom prawnym i aplikantom rad-

cowskim wyróżniającym się swoją postawą, pracą i aktywnością w działaniach *pro bono* m.in. na rzecz osób fizycznych, organizacji społecznych, instytucji realizujących cele publiczne, kościołów, związków wyznaniowych lub grup osób dotkniętych klęskami. Prawo zgłaszania kandydatów w konkursie przysługuje: radcom prawnym, aplikantom radcowskim, społecznościom lokalnym, organizacjom społecznym, organizacjom pozarządowym, stowarzyszeniom, kościołom i związkom wyznaniowym, organom administracji publicznej, organom wymiaru sprawiedliwości, środowiskom prawniczym oraz beneficjentom pozaustawowej nieodpłatnej pomocy prawnej. Regulamin konkursu szczegółowo określa obszary, w których powinna działać nagrodzona osoba. Są to m.in. nieodpłatna pomoc prawna, działalność społeczna i dobroczynna, programy edukacyjne, szkoleniowe oraz działalność popularyzująca i rozwijająca nieodpłatną pomoc prawną.

W skład kapituły honorowej konkursu Kryształowe Serce Radcy Prawnego wchodzi przedstawiciele samorządu radcowskiego, działający w administracji publicznej, ludzie nauki, autorytety społeczne i osobowości życia publicznego. Przewodniczącym kapituły jest Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych, a jej skład tworzą zaszczytni przedstawiciele samorządu radcowskiego.

Kapituła dokonuje oceny działalności osób nominowanych w konkursie oraz wybiera laureata w kategorii „Wyróżniająca działalność spo-

łączna oraz bezinteresowna pomoc”. Na swojego kandydata mogą też głosować internauci, którzy przyznają nagrodę w kategorii „Nagroda Internautów” (od 2021 r., czyli od XIII edycji konkursu). Laureat internautów zostaje wyłoniony spośród nominowanych w głosowaniu internetowym, przeprowadzonym za pośrednictwem strony internetowej www.krysztaloweserce.kirp.pl, w którym udział może wziąć każdy.

Od 2022 r. czyli od XIV edycji, wyróżnienia mogą przyznawać także Prezes KRRP oraz współpracujące z KIRP Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska.

Za profesjonalne, empatyczne i bezinteresowne niesienie pomocy w 15 edycjach konkursu organizowanych w latach 2008–2023 jedno z najważniejszych wyróżnień przyznawanych przez samorząd radcowski

otrzymało 235 laureatów konkursu – radczyń i radców prawnych oraz aplikantek i aplikantów radcowskich. Dodatkowo w pierwszych siedmiu edycjach konkursu wyróżnienia otrzymało osiem okręgowych izb radców prawnych.

– Skąd wziął się pomysł na konkurs Kryształowe Serce Radcy Prawnego? To ciekawa historia. Na jednym ze szkoleń w mojej izbie podszedł do mnie znajomy i zagaił: „Wiesz co, musisz koniecznie kogoś poznać”. I wymienił imię i nazwisko tej osoby. – Ale przecież ją doskonale znam od wielu lat – powiedziałem. – Ale chętnie porozmawiam. „Na pewno nie wiesz, co ona robi”. Nie wiedziałem. Kiedy siedliśmy za stołem przy kawie, nie chciała o tym mówić. Mówił znajomy: powołała fundację, wciągnęła wielu swoich znajomych, a co najważniejsze pomogła bardzo, bardzo wielu ludziom. Zanie-

kazanie innym działalności radców pracujących *pro bono*. To zmieniło sposób myśle-

235 radców prawnych i aplikantów radcowskich

zostało laureatami konkursu Kryształowe Serce Radcy Prawnego Krajowej Izby Radców Prawnych w latach 2008–2023.

mówiłem. Przecież ją znałem od lat. Okazało się, że nie. W izbie nikt nic nie wiedział na temat jej fundacji. I wtedy pomyślałem, że tak nie może być. Wielu radców pracuje *pro bono* nie dla poklasku i blasku jupiterów. Robią to w ciszy. Świat o tym nie wie. I się nie dowie. Co zrobić, żeby im w jakiś sposób podziękować i pokazać ich pracę? Może to zachęci innych? I tak narodził się pomysł konkursu Kryształowe Serce Radcy Prawnego. Okazja do podziękowania. I po-

nia dziennikarzy i niektórych polityków, którzy mieli okazję pojawiać się na uroczystych wręczeniach Kryształowych Serc. Przekonali się tym samym, że radcowie prawni to nie tylko zdecydowani w swoich działaniach ludzie w togach, lecz także ci, którzy mają serce i pomagają innym – mówi r. pr. Maciej Bobrowicz, były Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych, pomysłodawca konkursu Kryształowe Serce Radcy Prawnego, obecnie członek kapituły konkursu.

Wielu radców prawnych pracuje pro bono nie dla poklasku i blasku jupiterów. Robią to w ciszy. Świat o tym nie wie. Konkurs Kryształowe Serce Radcy Prawnego to okazja do podziękowania. I pokazanie innym działalności radców pracujących pro bono. To zmieniło sposób myślenia dziennikarzy i niektórych polityków, którzy mieli okazję pojawiać się na uroczystych wręczeniach Kryształowych Serc. Przekonali się tym samym, że radcowie prawni to nie tylko zdecydowani w swoich działaniach ludzie w togach, lecz także ci, którzy mają serce i pomagają innym.

r. pr. Maciej Bobrowicz,
Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych w latach
2007–2010, 2010–2013 i 2016–2020,
pomysłodawca konkursu Kryształowe Serce Radcy
Prawnego, obecnie członek kapituły konkursu

Radcowie prawni i aplikanci radcowscy zrzeszeni w okręgowych izbach radców prawnych poza gotowością służenia swoją wiedzą stale angażują się również w liczne bezinteresowne działania na rzecz mieszkańców w swoich okręgach. Zakres tej aktywności jest tak szeroki, że nie sposób wymienić wszystkich akcji pomocowych. Społeczność radcowska chętnie wspiera finansowo potrzebujących, ludzi chorych czy dotkniętych przeciwnościami losu, włączając się regular-

nie m.in. w organizowaną przez Stowarzyszenie Wiosna akcję Szlachetna Paczka, w Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy czy współpracując z lokalnymi fundacjami i organizacjami non profit. Radcowskie serca wrażliwe są nie tylko na krzywdę ludzką, lecz także na sytuację porzuconych zwierząt przebywających w schroniskach. Wolontariusz to drugie imię niejednej radczyni i niejednego radcy prawnego oraz wielu aplikantek i aplikantów radcowskich.

Przykłady akcji *pro bono*

Radcowski Ośrodek Pomocy Pro Bono przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Warszawie

Uruchomiony we wrześniu 2018 r. ośrodek od początku swojej działalności pomaga wielu potrzebującym osobom, a tworzący go członkowie izby warszawskiej cały czas pracują nad usprawnieniem metod i narzędzi wykorzystywanych w jego działalności.

Radcowski Ośrodek Pomocy Pro Bono jest projektem komplementarnym do systemu bezpłatnej pomocy prawnej finansowanej

przez państwo. Akces do niego mogą składać radcowie prawni oraz aplikanci radcowscy OIRP w Warszawie. Klientami ośrodka są wyłącznie osoby kierowane do niego na podstawie **porozumień zawartych z organizacjami pozarządowymi i instytucjami**. Dotychczas Ośrodek Pomocy Pro Bono przy OIRP w Warszawie zawarł porozumienia z 24 takimi podmiotami. Są to:

- Helsińska Fundacja Praw Człowieka,
- Fundacja „Nasz Wybór”, prowadząca Dom Ukraiński w Warszawie,
- Stowarzyszenie „mali bracia Ubogich”,
- Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”,
- Fundacja „Dajemy Dzieciom Siłę”,
- Fundacja Centrum Praw Kobiet,
- Fundacja „Polskie Forum Migracyjne”,
- Stowarzyszenie Interwencji Prawnej,
- Fundacja Program Pomocy Pierwsza Praca,
- Fundacja TUS,
- La Strada – Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu,

- Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego,
- Kampania Przeciwko Homofobii,
- Rzecznik Praw Obywatelskich,
- Fundacja Instytut Praw Pacjenta i Edukacji Zdrowotnej,
- Związek Repatriantów RP,
- UNHCR w Polsce,
- Komitet Ochrony Praw Dziecka,
- Fundacja Prospect,
- Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Warszawa-Praga,
- Fundacja Edukacji Społecznej,
- Fundacja Polska Gościnność,
- Fundacja Ocalenie,
- Stowarzyszenie na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

W ramach ośrodka wsparcie prawników pracujących *pro bono* mogą otrzymać osoby niezamożne, nieposiadające pełnomocnika procesowego oraz potrzebujące kompleksowej i profesjonalnej porady prawnej. Ich sprawami zajmuje się obecnie grupa 114 aktywnych współpracowników ośrodka, w tym 55 radców prawnych i 59 aplikantów radcowskich.

Od początku 2019 r. Ośrodek Pro Bono izby warszawskiej podjął się pomocy w 218 sprawach, często bardzo zawiłych, społecznie wrażliwych oraz w przeważającej większości związanych z koniecznością prowadzenia postępowań procesowych. Większość klientów zwracała się o pomoc w sprawach obejmujących problematykę prawa rodzinnego, prawa karnego i cywilnego, także w sprawach z zakresu prawa administracyjnego, prawa pracy, prawa za-

bezpieczeń społecznych, prawa spadkowego, prawa podatkowego czy lokatorskiego.

Osoby zaangażowane w działalność ośrodka, niezależnie od prowadzonych działań związanych bezpośrednio ze sprawami kierowanymi przez instytucje współpracujące, aktywnie brały udział także w innych przedsięwzięciach służących wsparciu pomocą prawną potrzebujących. Istotną formą podejmowanych przez nich działań dodatkowych była pomoc uchodźcom z Ukrainy: włączyli się oni w pierwszej kolejności w pomoc świadczoną osobiście, a następnie w dyżury przy telefonie – te ostatnie działania ewoluowały w ogólnopolską infolinię działającą pod auspicjami Krajowej Izby Radców Prawnych jako Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej (CKPP) dla obywateli Ukrainy (→ więcej w rozdziale [Pomoc dla uchodźców, ofiar konfliktów zbrojnych](#), s. 23–29).

ROZDZIAŁ 2

Pomoc dla uchodźców, ofiar konfliktów zbrojnych

Samorząd radców prawnych ma nie tylko świetne kompetencje i możliwości organizacyjne, ale przede wszystkim rzeszę radców prawnych i aplikantów radcowskich chętnych i zawsze gotowych nieść pomoc prawną osobom będącym w potrzebie. Tak samo było w przypadku uruchomienia Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej, będącego odpowiedzią na kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej, a z czasem niosącego pomoc uchodźcom szukającym w Polsce schronienia po wybuchu wojny w Ukrainie.

Powołanie Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej na granicy polsko-białoruskiej

W listopadzie 2021 r. Krajowa Izba Radców Prawnych powołała Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej. Początkowo skupiło się ono na pomocy prawnej i wsparciu w związku z kryzysem uchodźczym na granicy polsko-białoruskiej. W CKPP, otwartym w Hajnówce przy wsparciu Okręgowej Izby Radców Prawnych w Białymstoku, radcowie prawni świadczyli pomoc prawną w związku z sytuacją na granicy polsko-białoruskiej. Mogli ubiegać się o nią nie tylko cudzoziemcy przebywający w ośrodkach Straży Granicznej, ale również mieszkańcy strefy nadgranicznej czy przedstawiciele organizacji pozarządowych.

– Naszą ideą – zgodną z misją naszego zawodu – jest pomagać wszystkim, którzy potrzebują pomocy prawnej i znajdują się w naprawdę trudnej sytuacji. A takich osób

i podmiotów jest na granicy wiele. Mamy kompetencje i możliwości organizacyjne, by pomagać, ale też chcemy koordynować działania różnych organizacji – wszystko po to, by system pomocy na granicy działał możliwie efektywnie. Chcemy usprawniać procedury, ułatwiać pracę pełnomocnikom, współpracować ze Strażą Graniczną, służyć poradami mieszkańcom, którzy też znajdują się w niełatwej sytuacji, prowadząc na przykład działalność gospodarczą w warunkach ograniczeń – mówi Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik.

17 grudnia 2021 r. Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej w Hajnówce odwiedziła dr Hanna Machińska, ówczesna zastępczyni rzecznika praw obywatelskich. – Bardzo doceniam inicjatywę, jakiej podjął się samorząd

radcowski w tej trudnej sytuacji. Potrzeba świadczenia pomocy prawnej cudzoziemcom, zwłaszcza w ośrodkach strzeżonych, jest ogromna. Bardzo wielu cudzoziemców potrzebuje pełnomocników, gdyż nie rozumie, zarówno ze względów nieznanomości języka polskiego, jak i względów proceduralnych, jakim procesom podlega – powiedziała Hanna Machińska.

dla cudzoziemców. Radcowie działający w ramach centrum podjęli się reprezentacji cudzoziemców podczas postępowań przed Strażą Graniczną, Urzędem ds. Cudzoziemców, a także sądami powszechnymi w postępowaniach o umieszczenie cudzoziemców w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców. Wspierali również aktywistów podejmujących działania na rzecz ochrony cudzo-

Bardzo doceniam inicjatywę powołania Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej na granicy polsko-białoruskiej. Potrzeba świadczenia pomocy prawnej cudzoziemcom, zwłaszcza w ośrodkach strzeżonych, jest ogromna. Bardzo wielu cudzoziemców potrzebuje pełnomocników, gdyż nie rozumie, zarówno ze względów nieznanomości języka polskiego, jak i względów proceduralnych, jakim procesom podlega.

dr Hanna Machińska,
w latach 2017–2022 zastępczyni
rzecznika praw obywatelskich

Pomoc prawna *pro bono* udzielana była w formie porad telefonicznych, porad na miejscu w centrum, w Fundacji Dialog w Białymstoku, a także w strzeżonych ośrodkach

ziemców przed tzw. push-backami oraz cudzoziemców w procedurze złożenia wniosków o objęcie tych osób ochroną międzynarodową w Polsce.

W trakcie działania CKPP przy granicy polsko-białoruskiej radcowie prawni **podjęli się wsparcia** ofiar kryzysu w około przypadkach.

150

24

Osoby dyżurujące **pozostawały pod telefonem godziny** na dobę i siedem dni w tygodniu, a także wyjeżdżały na tzw. interwencje terenowe oraz do placówek Straży Granicznej.

Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej na pomoc uchodźcom z Ukrainy

Gdy w nocy z 23 na 24 lutego 2022 r. wybuchła wojna w Ukrainie, oczywiste stało się, że i w tej kwestii samorząd radców prawnych nie może pozostać bierny. Radcowie ze wszystkich okręgowych izb od pierwszych dni wojny licznie zaangażowali się w niesienie bezinteresownej pomocy uchodźcom z Ukrainy.

– Na początku działania te były bardzo spontaniczne. Radcowie i radczynie zgłaszali się do punktów recepcyjnych organizowanych przy przejściach granicznych i w miastach, do których uchodźcy trafiali. Przebywali w nich od wczesnych godzin rannych do późnego wieczoru, udzielając pomocy prawnej. Szybko okazało się, że tę spontaniczną pomoc, aby była maksymalnie skuteczna, należy usystematyzować – mówi r. pr. Magdalena Bartosiewicz, koordynatorka Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej.

Krajowa Izba Radców Prawnych zdecydowała więc o przekształceniu formuły działa-

nia Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej, tak aby w ramach jednego projektu móc nieść pomoc zarówno osobom znajdującym się na granicy polsko-białoruskiej, jak i osobom, które ucierpiały w wyniku agresji Federacji Rosyjskiej na niepodległą Ukrainę, szukającym schronienia w Polsce. Tym samym w marcu 2022 r. CKPP przeniosło się do Warszawy, koordynując współpracę na rzecz uchodźców 19 okręgowych izb radców prawnych.

Centrum do dziś udziela informacji prawnych z zakresu m.in. ustalenia statusu prawnego obywateli Ukrainy przybywających na terytorium RP w związku z działaniami wojennymi, legalizacji pobytu i pracy cudzoziemców (w tym obywateli Ukrainy) przebywających w Polsce przed 24 lutego 2022 r.

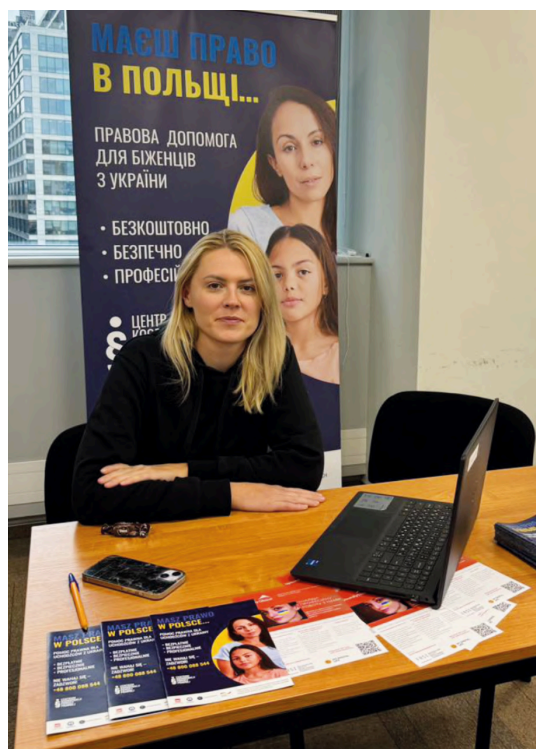

czy opieki tymczasowej i rodzinnej pieczy zastępczej dla małoletnich obywateli Ukrainy bez opieki przybywających do Polski w związku z działaniami wojennymi, a także prawa pracy czy dotyczących umów najmu.

Konsultacje prawne udzielane są telefonicznie pod numerem infolinii

+48 800 088 544

(działa ona na nowoczesnej platformie call center, udostępnionej KIRP początkowo nieodpłatnie przez Deloitte Poland, obecnie działającej we współpracy z Amazon). Dodatkowo, w sprawach bardziej skomplikowanych, których nie da się rozwiązać w trakcie jednej porady, pomocy udzielają radcowie prawni w formie indywidualnej pomocy prawnej.

Współpraca z Norwegian Refugee Council Polska (NRC)

W czerwcu 2022 r. projekt Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej uzyskał wsparcie Norwegian Refugee Council i dofinansowanie Norad – Norwegian Agency for Development Cooperation. NRC jest organizacją pozarządową, która chroni prawa osób dotkniętych wysiedleniem. Działania fundacji obejmują uchodźców i osoby wewnętrznie przesiedlone, które zmuszone są do ucieczki z domu w wyniku konfliktu, łamania praw człowieka i stosowania przemocy, a także zmian klimatu i klęsk żywiołowych. Jest więc bardzo wartościowym partnerem dla KIRP, który wspiera finansowo prawniczkę konsultantki – uchodźczynię z Ukrainy pracującą na infolinii, pomaga rozwinąć zasięg naszej infolinii oraz stronę internetową www.legalaidpoland.org, na której w czte-

NORWEGIAN
REFUGEE COUNCIL

rech językach – ukraińskim, rosyjskim, polskim i angielskim – publikowane są informacje o punktach stacjonarnej informacji prawnej na terenie Polski, przydatnych dokumentach i linkach oraz odpowiedzi na najczęściej zadawane na infolinii pytania, dzięki czemu większa liczba osób pokrzywdzonych działaniami wojennymi może pozyskać niezbędną informację prawną w Polsce. Współpraca z NRC została przedłużona na kolejne lata. Dzięki zaangażowaniu radców prawnych wspierających CKPP jego działalność jest promowana również na arenie międzynarodowej – m.in. podczas wydarzeń organizowanych na forum Rady Europy oraz Unii Europejskiej (Agencji UE ds. Azylu).

Na początku wojny w Ukrainie działania pomocowe przedstawicieli samorządu radcowskiego na rzecz uchodźców były bardzo spontaniczne. Nasi radcowie i nasze radczynie zgłaszali się do punktów recepcyjnych organizowanych przy przejściach granicznych i w miastach, do których uchodźcy trafiali. Przebywaliśmy w nich od wczesnych godzin rannych do późnego wieczoru, udzielając pomocy prawnej. Wkrótce zdaliśmy sobie sprawę, że ta wojna szybko się nie skończy i aby nasza pomoc była maksymalnie skuteczna, musimy ją usystematyzować. To było celem zorganizowania CKPP w Warszawie.

r. pr. Magdalena Bartosiewicz,
Okręgowa Izba Radców Prawnych w Warszawie,
koordynatorka Centrum Koordynacji Pomocy
Prawnej Krajowej Izby Radców Prawnych

Pomoc prawna niesiona uchodźcom z Ukrainy w ramach Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej

	W okresie VI–XII 2022	W okresie I–XII 2023
Liczba konsultacji na infolinii	6902	11 272
Liczba konsultacji w Transit Site	Brak danych	536
Liczba materiałów merytorycznych przekazanych uchodźcom	Brak danych	6600
Liczba odwiedzin strony internetowej www.legalaidpoland.org	17 519	35 714
Liczba spraw poprowadzonych przez radców prawnych przed sądami i organami administracji	45	67
Liczba osób uczestniczących w szkoleniach dla prawników	467	55

Wsparcie dla Fundacji Sunflowers

Krajowa Izba Radców Prawnych zdecydowała w 2023 i 2024 r. o wsparciu międzynarodowego Projektu Sunflowers (www.projectsunflowers.org), stworzonego przez wybitnych prawników, w tym ukraińskich, w odpowiedzi na potrzebę gromadzenia informacji o dowodach zbrodni popełnionych w Ukrainie i ich ofiarach.

Misją tego projektu jest wsparcie międzynarodowych i krajowych organów powołanych do ścigania i osądzenia zbrodni międzynarodowych oraz wsparcie instytucji zaangażowanych w projekty reparatorne dla osób poszkodowanych wskutek konfliktów zbrojnych. Projekt Sunflowers skupia się na zabezpieczeniu dowodów zbrodni popełnianych w Ukrainie. Pozyskane środki pozwolą

realizującej projekt Fundacji Sunflowers kontynuować te prace.

W maju 2024 r. Krajowa Izba Radców Prawnych została partnerem Fundacji Sunflowers. W ramach współpracy partnerskiej fundacja zrealizuje cykl szkoleń dla radców prawnych z tematyki międzynarodowego prawa karnego. Przykładowe tematy szkoleń to:

- Tortury i przestępstwa związane z przetrzymywaniem;
- Przestępstwa związane z deportacją i wysiedleniem;
- Dopuszczalność dowodów cyfrowych w międzynarodowych procesach karnych;
- Zbrodnie przeciwko ludzkości;
- Przesłanki jurysdykcji Międzynarodowego Trybunału Karnego.

Szkolenia będą dostępne dla wszystkich radców prawnych.

Project Sunflowers

ROZDZIAŁ 3

Walka o prawa człowieka

Ochrona praw człowieka to jeden z ważnych obszarów zainteresowania i aktywności Krajowej Izby Radców Prawnych. Działania te są realizowane lub koordynowane przede wszystkim przez Komisję Praw Człowieka Krajowej Rady Radców Prawnych, do której w razie potrzeby dołączają inne organy KRRP.

Do zadań Komisji Praw Człowieka należą:

- promowanie w imieniu samorządu radców prawnych powszechnego poszanowania praw człowieka oraz podstawowych wolności;
- reagowanie na pojawiające się naruszenia praw człowieka, organizowanie kampanii medialnych w celu upublicznienia przykładów łamania praw i wolności oraz przygotowywanie projektów stanowisk organów samorządu dotyczących naruszenia tych praw;
- popularyzacja wiedzy o efektywnej ochronie praw gwarantowanych przez Europejską Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej, monitorowanie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz monitorowanie stanu wykonywania jego wyroków i decyzji;
- prowadzenie innych działań przyczyniających się do upowszechniania wiedzy o prawach człowieka i podstawowych wolnościach oraz ich ochronie.

W ostatnich latach gros aktywności samorządu radcowskiego związanych z ochroną praw człowieka dotyczyło wojny w Ukrainie i jej społecznych konsekwencji (→ więcej w rozdziale [Pomoc dla uchodźców, ofiar konfliktów zbrojnych](#), s. 23–29).

Współpraca z Centrum Wolności Obywatelskich w Kijowie

W kontekście ochrony praw człowieka i publicznej dyskusji na ten temat warto natomiast wspomnieć zorganizowaną przez Krajową Izbę Radców Prawnych wizytę wyjątkowej postaci, Ołeksandry Matwijczuk, prawniczki walczącej o prawa człowieka w Ukrainie, aktywistki na rzecz reform demokratycznych, przewodniczącej Centrum Wolności Obywatelskich w Kijowie – organizacji, która w 2022 r. została uhonorowana Pokojową Nagrodą Nobla. Działaczka podczas kilkudniowej wizyty w Polsce na przełomie września i października 2023 r. m.in. wzięła udział w posiedzeniu Komitetu Stałego CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe – Rady Adwokatur i Stowarzyszeń Prawniczych) organizowanym w Warszawie oraz spotkała się z prawnikami Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej KIRP i przedstawicielami samorządu radcowskiego.

– Jestem pod wrażeniem waszej pracy i pomocy. Te dane o udzielonym wsparciu prawnym od polskich radców prawnych są imponujące. Bardzo wam za to dziękuję. Takie inicjatywy jak wasza mają charakter strategiczny, są elementem walki ze złem i totalitaryzmem. To także przykład tego, jak potężną rzeczą jest solidarność, która ma charakter transgraniczny. Zajmuję się dokumentowaniem zbrodni rosyjskich od dziewięciu lat. Wiem, że ból ludzi, którzy ucierpieli w wyniku tych zbrodni, jest zrozumiały dla wszystkich bez względu na narodowość, język, wyznanie religijne czy poglądy – powiedziała Ołeksandra Matwijczuk, komentując spotkanie z prawnikami z CKPP.

Dane o udzielonym wsparciu prawnym od polskich radców prawnych są imponujące. Takie inicjatywy jak wasze Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej mają charakter strategiczny, są elementem walki ze złem i totalitaryzmem. To także przykład tego, jak potężną rzeczą jest solidarność, która ma charakter transgraniczny. Bardzo wam za to dziękuję.

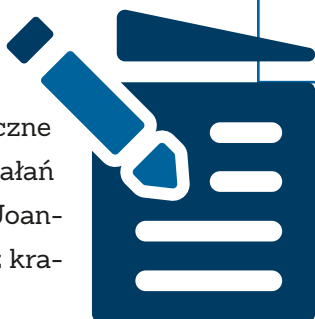
Ołeksandra Matwijczuk,
przewodnicząca Centrum Wolności
Obywatelskich w Kijowie

Apele i stanowiska samorządu radcowskiego dotyczące osób prześladowanych

Wspieranie osób poszkodowanych wojną w Ukrainie to tylko jedno z wielu przedsięwzięć KIRP, skoncentrowanych wokół ochrony praw człowieka. Warto odnotować także inne, również znaczące inicjatywy dotyczące tej tematyki. Na początku przypomnijmy, że samorząd radcowski zabiera głos w znaczących, dyskutowanych publicznie sytuacjach, w których zachodzi podejrzenie naruszenia praw człowieka. Wśród kluczowych stanowisk, opublikowanych w ostatnich latach przez organy KIRP, należy wymienić poniższe:

- W lipcu 2023 r. Komisja Praw Człowieka KRRP zajęła krytyczne stanowisko wobec działań policji w sprawie pani Joanny, pacjentki jednego z krakowskich szpitali.

- W czerwcu 2021 r. oraz w maju 2023 r. Komisja Zagraniczna oraz Komisja Praw Człowieka KRRP opublikowały stanowiska, w którym z głębokim zaniepokojeniem przyjęły informację o aresztowaniach białoruskich adwokatów broniących więźniów politycznych.
- W marcu 2023 r. Komisja Praw Człowieka przyjęła stanowisko w sprawie wyroku Wielkiej Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Jan Grzęda przeciwko Polsce (w związku z niezapewnieniem sędziemu J. Grzędzie prawa do kontroli ze strony niezależnego sądu, którego kadencja – jako sędziowskiego członka Krajowej Rady Sądownictwa – została skrócona w 2018 r.).
- 25 sierpnia 2021 r. Komisja Praw Człowieka KRRP przyjęła stanowisko w sprawie pogłębiającego się kryzysu humanitarnego w pasie granicznym przy granicy polsko-białoruskiej. W treści stanowiska

wezvano rząd RP do przestrzegania międzynarodowych umów i polskiego prawa gwarantującego uchodźcom ochronę na terytorium RP i prawo do pomocy humanitarnej i prawnej.

- W lipcu 2021 r. podjęto stanowisko Komisji Człowieka KIRP w sprawie dalszej dewastacji praworządności w Polsce. Przywołuje ono fakty i wydarzenia, na tle których w ocenie komisji dochodzi do coraz jaskrawszego podmywania podstaw praworządności w Polsce, co w konsekwencji rodzi szereg ryzyk dla życia i praw obywateli, jak i podstaw funkcjonowania państwa.
- Stanowisko Komisji Praw Człowieka KRRP z 28 maja 2021 r. w sprawie pozbawienia prawa do obrony białoruskiego opozycjonisty Ramana Prata-siewicza. Komisja potępiła zachowanie białoruskich władz, w tym organów ścigania, które kolejny raz pokazały, iż nie szanują fundamentalnych praw człowieka, w tym tych, które same zagwarantowały swoim obywatelom w aktach prawnych obowiązujących na terytorium Republiki Białorusi.
- W kwietniu 2021 r. opublikowano stanowisko Komisji Praw Człowieka w sprawie pogłębiającego się kryzysu praworządności i praw człowieka w Polsce, który trwa od końca 2015 r., a którego konsekwencje dotyczą bezpośrednio obywateli Rzeczypospolitej i inne podmioty.
- W lutym 2021 r. Komisja Praw Człowieka opublikowała stanowisko w sprawie publikacji rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r. oraz stanowisko w sprawie wolnych mediów.
- W styczniu 2021 r. opublikowano stanowisko Komisji Praw Człowieka w sprawie publikacji rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r. W dniu 27 stycznia 2021 r. opublikowane zostało uzasadnienie rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r., w którym stwierdzono, że art. 4a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i dopuszczalności przerywania ciąży, pozwalający na dokonywanie aborcji w sytuacji, gdy badania prenatalne lub inne przesłanki medyczne wskazują na duże prawdopodobieństwo ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu, są niezgodne z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.
- W styczniu 2021 r. opublikowano stanowisko Komisji Praw Człowieka w sprawie projektu nowelizacji ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (druk sejmowy nr 866).
- W marcu 2022 r. opublikowano stanowisko Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego stwierdzenia niezgodności Europejskiej konwencji praw człowieka z Konstytucją RP w dniu 10 marca 2022 r.
- Prezes KRRP oraz przewodniczący Komisji Praw Człowieka wystosowali list

otwarty do Andrzeja Poczobuta, wyrażając wsparcie dla jego bohaterskiej postawy oraz wzywając władze Białorusi do zaprzestania prześladowań niezależnych dziennikarzy.

- W listopadzie 2021 r. opublikowano stanowisko Prezydium KRRP dotyczące orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2021 r. w sprawie K 6/21. Prezydium wyraziło przekonanie, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2021 r. w sprawie K 6/21 zmierza do zniesienia gwarantowanej Europejską konwencją praw człowieka i podstawowych wolności z 1950 r. ochrony praw indywidualnych i odebrania obywatelom możliwości ubiegania się o skuteczną ochronę ich praw przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu.

- W październiku 2021 r. opublikowano stanowisko Prezydium KRRP w sprawie rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego zgodności traktatu o Unii Europejskiej z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej (K 3/21). Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych wyraziło zdecydowany sprzeciw wobec wszelkich działań podejmowanych przez organy władzy publicznej, które zmierzają do zakwestionowania członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

- W maju 2021 r. Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych wystosował list do Krajowej Rady Adwokatów Republiki Białorusi, w którym deklarował wsparcie w działaniach mających na celu ochronę praw jej członków. W liście

podkreślono, że samorząd radców prawnych i jego członkowie przywiązują ogromną wagę do poszanowania praw człowieka, zasady praworządności oraz niezależności wykonywania zawodów prawniczych w Europie i na świecie.

Warto dodać, że część z tych dokumentów była również przedstawiana naszym zagranicznym partnerom. Komisja Praw Człowieka Krajowej Rady Radców Prawnych wielokrotnie przekazywała przedstawicielom m.in. Komisji Europejskiej oraz Rady Adwokatów i Stowarzyszeń Prawniczych Europy (Council of Bars and Law Societies of Europe – CCBE), organizacji zrzeszającej ponad milion prawników europejskich, informacje dotyczące np. stanu praworządności w Polsce. Jedną z głównych misji CCBE jest obrona praworządności, praw człowieka i wartości demokratycznych. Realizowana jest ona poprzez działalność Komitetu Praw Człowieka CCBE.

Polska delegacja w Komitecie Praw Człowieka reprezentowana jest obecnie przez dwie osoby – przedstawicielkę KIRP i przedstawicielkę NRA. Spotkania komitetu odbywają

się średnio cztery razy do roku, najczęściej online. Obecność polskich członków w Komitecie Praw Człowieka CCBE w ciągu ostatnich ośmiu lat miała szczególnie istotne znaczenie. Skutki destrukcyjnych działań rządzących w sferze polskiego wymiaru sprawiedliwości miały też wpływ na sądownictwo europejskie. CCBE z inicjatywy polskiej delegacji wielokrotnie zajmowała się sytuacją w zakresie praworządności i praw człowieka w Polsce, wystosowując stanowiska i listy do władz Polski. Na posiedzeniach Komitetu Praw Człowieka polskie przedstawicielki relacjonowały sytuację w Polsce, odpowiadając na liczne pytania członków CCBE.

– Misję tę należy kontynuować, gdyż wartości, które reprezentują CCBE i jej Komitet Praw Człowieka, są naszymi wartościami wpisanymi w istotę etyki zawodu radcy prawnego oraz zważywszy na fakt, że polscy prawnicy zawsze mogą liczyć na wsparcie CCBE, o czym przekonaliśmy się niejednokrotnie w ostatnich latach. My zaś poprzez wspólne działania możemy wspierać innych przedstawicieli naszej profesji

i uczyć się od siebie nawzajem – mówi r. pr. Magdalena Witkowska, Dziekan Rady OIRP w Gdańsku, wiceprzewodnicząca Komitetu Praw Człowieka CCBE.

Popularyzacja tematyki prawnoczułowieczej

W KIRP dbamy również o popularyzację tematyki praw człowieka – w 2022 r. przygotowaliśmy odcinek podcastu „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...”, dotyczący tego właśnie zagadnienia. W rozmowie radca prawny, ówczesny przewodniczący Komisji Praw Człowieka Krajowej Rady Radców Prawnych i dyrektor Zespołu Prawa Konstytucyjnego Międzynarodowego i Europejskiego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, Mirosław Wróblewski wyjaśniał, jak należy rozumieć prawa człowieka i w jakim zakresie decydują one o naszej codzienności – co wspólnego mają z korzystaniem z Internetu czy medycyną, zwłaszcza w dobie pandemii.

Podcast KIRP „Prawa człowieka w życiu codziennym”

Zeskanuj QR kod i obejrzyj podcast KIRP „Prawa człowieka w życiu codziennym” z serii „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...” z r. pr. Mirosławem Wróblewskim, ekspertem ds. ochrony praw człowieka.

Odrębny odcinek dotyczył praw wyborczych – r. pr. Mirosław Wróblewski omówił w nim m.in. zachowania dozwolone i zakazane w lokalach wyborczych oraz sposoby oddawania i przeliczania głosów.

Podcast KIRP „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o prawach wyborczych”

Zeskanuj QR kod i obejrzyj podcast KIRP „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o prawach wyborczych” z r. pr. Mirosławem Wróblewskim, ekspertem ds. ochrony praw człowieka.

W pierwszym sezonie emisji podcastu gościem jednego z odcinków był dr hab. Adam Bodnar, ówczesny Rzecznik Praw Obywatelskich, który w rozmowie m.in. przybliżył kompetencje i działania tego urzędu, a także opowiadał o praworządności.

Podcast KIRP „Nie tylko Rzecznik Praw Obywatelskich”

Zeskanuj QR kod i obejrzyj podcast KIRP „Nie tylko Rzecznik Praw Obywatelskich” z serii „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...” z dr. hab. Adamem Bodnarem, profesorem SWPS, byłym Rzecznikiem Praw Obywatelskich.

Trzy wspomniane odcinki, jak i wszystkie inne dotychczas wyemitowane podcasty KIRP z serii „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...”, są dostępne na platformach YouTube, Spreaker, Spotify, Google Podcast, Apple Podcast.

Edukacja radców prawnych i aplikantów w zakresie praw człowieka

Prawa człowieka stanowią niezwykle ważny i stały element kształcenia aplikantów radcowskich oraz doskonalenia zawodowego radców prawnych. Wykłady, seminaria i webinary dotyczące tematyki prawno-człowieczej zarówno w ujęciu ogólnym, jak i bardzo szczegółowym pojawiają się regularnie w programie aplikacji radcowskiej oraz w ofercie szkoleń dla radców prawnych, także tej przygotowywanej przez Krajową Izbę Radców Prawnych na platformie szkoleniowej e-KIRP. Cieszą się one dużym zainteresowaniem, co dowodzi, że radcowie prawni są znakomicie przygotowani do obrony osób, których prawa podstawowe zostały naruszone. Współpracujemy także z innymi organizacjami w tym zakresie. Dla przykładu ówczesny przewodniczący Komisji Praw Człowieka KRRP r. pr. Mirosław Wróblewski, który aktywnie współpracuje z Radą Europy w obszarze prawno-człowieczym, zainicjował, wraz z Sekretariatem Programu HELP (Human Rights Education for Legal Professionals) Rady Europy oraz Naczelną Radą Adwokacką, uruchomienie nowej platformy wiedzy na temat prawa uchodźczego i migracyjnego. Przedstawiciele KRRP wielokrotnie brali udział w spotkaniach z przedstawicielami Komisji Europejskiej i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, podczas których omawiano temat pomocy udzielanej prawnikom w Ukrainie i osobom, które opuściły Ukrainę w wyniku wojny, oraz działań samorządu radcowskiego i potrzeb w tym zakresie.

Aktywnie współpracujemy z europejskimi stowarzyszeniami prawniczymi w projektach mających na celu ochronę praw człowieka. Z okazji przypadającej w 2023 r. 30. rocznicy przystąpienia przez Polskę do Europejskiej konwencji praw człowieka oraz poddania się jurysdykcji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Krajowa Izba Radców Prawnych zorganizowała seminarium „Wzmocnienie skuteczności wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce”. Przyczynkiem do debaty teoretyków i praktyków w zakresie Europejskiej konwencji praw człowieka był projekt założeń do ustawy o wykonywaniu wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, przygotowany przez Komisję Praw Człowieka KRRP.

Wymiar edukacyjny ma także organizowany od 2023 r. konkurs „Profesjonalny pełnomocnik przed ETPCz”, organizowany przez Krajową Izbę Radców Prawnych dla aplikantów radcowskich. Promuje on poszerzenie i pogłębienie wiedzy o prawach człowieka i postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka. Podnosi umiejętność wypowiedzenia się i prezentacji argumentów w postępowaniach przed sądami i trybunałami. Kształtuje postawy szacunku do prawa i jego przestrzegania oraz krzewi wiedzę i umiejętności w zakresie skutecznej ochrony praw i wolności człowieka i obywatela.

Równoległe radcowie prawni zwracają uwagę na perspektywę ochrony praw człowieka podczas procesu legislacyjnego. Członkowie

Komisji Praw Człowieka KRRP przygotowali m.in. opinie do projektów rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości, tj. projektu rozporządzenia w sprawie kontroli osobistej nieletnich oraz określenia wzoru protokołu tej kontroli i projektu rozporządzenia w sprawie przeprowadzania badań na obecność substancji psychoaktywnej w organizmie nieletniego (wrzesień 2022 r.). Radcowie prawni (wraz z ekspertami Fundacji Panoptikon oraz innych organizacji społecznych) współtworzyli koncepcję założeń do ustawy o kontroli nad działaniami służb, która pozwoli im realizować niezbędne zadania, a jednocześnie zapewni ochronę przed naruszeniami przynależnych praw i wolności jednostki.

Dostrzegamy również zagrożenia dla ochrony praw człowieka, jakie niosą ze sobą

nowe technologie. Komisja Praw Człowieka KRRP w listopadzie 2022 r. zorganizowała konferencję „Niejawna inwigilacja elektroniczna i telekomunikacyjna a ochrona praw człowieka – praktyka sądowa, wyzwania i szanse na lepszą ochronę prawną”, podczas której analizowano te zagadnienia w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Te zróżnicowane aktywności mają istotny wspólny mianownik – przekonanie, że ochrona praw człowieka jest jednym z fundamentalnych założeń etosu radcy prawnego, moralną powinnością, która spoczywa na naszych barkach i powinna być realizowana zwłaszcza w czasach kryzysu, niepewności, chaosu.

ROZDZIAŁ 4

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

W odpowiedzi na problemy z dostępem do usług prawnych, z jakimi borykają się osoby głuche w Polsce, Krajowa Izba Radców Prawnych podjęła inicjatywę, która ma potencjalnie zmienić oblicze komunikacji prawniczej. Realizowany projekt słownika terminów prawnych w polskim języku migowym (PJM) stanowi przełom w eliminacji barier komunikacyjnych i prawnych, z którymi na co dzień zmagają się blisko pół miliona głuchych Polaków. Jest to odpowiedź na wyzwania związane z wykluczeniem społecznym i prawnym, z jakimi spotykają się niesłyszący obywatele naszego kraju.

Słownik terminów prawnych w polskim języku migowym (PJM)

Polski język migowy (PJM) to język, którym posługuje się kilkadziesiąt tysięcy niesłyszących Polaków. Brakuje w nim terminologii prawniczej, co sprawia, że osoby głuche narażone są na ryzyko podejmowania błędnych decyzji oraz potencjalne manipulacje innych uczestników obrotu praw-

nego. Dostrzeżenie tego problemu legło u podstaw nawiązania współpracy pomiędzy Krajową Izbą Radców Prawnych, Pracownią Lingwistyki Migowej Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego a Instytutem Spraw Głuchych. Słownik powstaje w ramach projektu „Leksykografia dla społeczeństwa: słownik terminów prawnych w polskim języku migowym” i jest realizowany przez zespół Pracowni Lingwistyki Migowej Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego pod kierownictwem prof. Pawła Rutkowskiego przy udziale wspomnianych partnerów społecznych. Projekt finansowany jest ze środków Ministerstwa Nauki i Edukacji w ramach programu „Nauka dla społeczeństwa”.

W ramach współpracy opracowano specjalistyczny słownik, stanowiący pierwszy w Polsce zbiór terminów prawnych w polskim języku migowym. To obszerna, multimedialna baza, zbierająca funkcjonujące już znaki migowe oraz proponująca nowe specjalistyczne pojęcia, które dotąd nie miały swoich jednoznacznych odpowiedników w PJM. Publikacja będzie pełnić zatem zarówno funkcję deskryptywną (dokumentacyjną), jak

1000

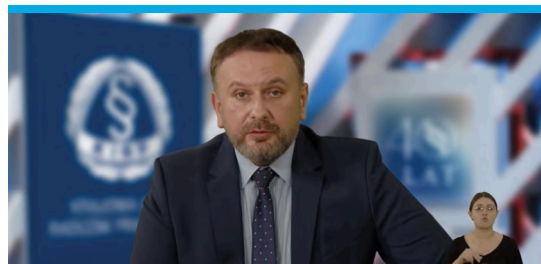
haseł wraz z filmami w polskim języku migowym oraz ich transkrypcjami znajdzie się w słowniku terminów prawnych w polskim języku migowym, który powstaje dzięki współpracy Krajowej Izby Radców Prawnych, Pracowni Lingwistyki Migowej Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego i Instytutu Spraw Głuchych.

i preskryptywną (poprzez rekomendowanie nowego standardu leksykalnego). Docelowo zgromadzi ok. 1 tys. haseł wraz z filmami w PJM oraz ich transkrypcjami (kilka tysięcy filmów z nagraniami tekstów migowych). Słownik będzie ogólnodostępny, dzięki czemu pomoże walczyć z wykluczeniem komunikacyjnym i zapewni bezpieczeństwo prawne osobom głuchym.

Głusi każdego dnia są stronami czynności prawnych w obrocie gospodarczym, sądowym i administracyjnym. Wielu radców prawnych z codziennej praktyki wie, z jak dużymi problemami wiąże się udzielanie im pomocy prawnej. Powodem tej sytuacji są między innymi istotne braki terminologii prawniczej w polskim języku migowym, które narażają osoby głuche na ryzyko podejmowania błędnych decyzji oraz potencjalnych manipulacji innych uczestników obrotu prawnego.

– Istnienie takiego słownika jest po prostu koniecznością – powiedział Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych r. pr. Włodzimierz Chróścik, przemawiając podczas konferencji poświęconej realizacji projektu „Leksykografia dla społeczeństwa: słownik terminów prawnych w polskim języku migowym”, która odbyła się 28 listopada 2022 r. na Uni-

wersytecie Warszawskim. – W polskich warunkach osoby głuche nadal są zbyt często wykluczane komunikacyjnie, a ich interesy nie są należycie zabezpieczone. Jako środowisko prawnicze nie możemy i nie chcemy się na to zgodzić. Stworzenie słownika, który zaproponuje fizyczną formę dla kluczowych pojęć prawnych, będzie jak klucz otwierający drzwi do prawnego bezpieczeństwa głuchych. Dzięki temu głusi będą mogli lepiej wyrazić swoje potrzeby, a my, radcowie prawni, pełniej zrozumieć swoich klientów i skuteczniej wyjaśniać podejmowane działania. To ważne zwłaszcza dla naszego środowiska – przedstawiciele zawodu, który w swoje DNA ma wpisana troskę o człowieka.

Słownik terminów prawnych w PJM

Zeskanuj QR kod

i obejrzyj film „KIRP partnerem społecznym projektu opracowania pierwszego słownika terminów prawnych w PJM”.

Pracownia Lingwistyki Migowej Wydziału Polonistyki UW,
Krajowa Izba Radców Prawnych
i Instytut Spraw Głuchych

zapraszają do udziału w konferencji naukowej

Badania nad PJM i g/Głuchotą 3
Terminologia specjalistyczna

**Słownik terminów
prawniczych
w polskim
języku migowym**

28 listopada 2022 r., godz. 10.00-18.00
Aula dawnej Biblioteki UW
Ul. Krakowskie Przedmieście 26/28

Wersja ostateczna bazy będzie gotowa jesienią 2024 r. – wówczas słownik wraz z pełną bazą filmów hasłowych i przykładowych zostanie udostępniony do pobrania na urządzenie użytkownika z możliwością użycia w innych aplikacjach. Słownik ten, odpowiednio spopularyzowany, z pewnością zwiększy bezpieczeństwo prawne osób głuchych, ułatwi prawnikom precyzyjne rozpoznanie potrzeb klientów i świadczenie pomocy prawnej oraz odegra istotną rolę w ograniczeniu wykluczenia prawnego osób posługujących się polskim językiem migowym.

Publikacje w wydawnictwach samorządowych dotyczące obsługi prawnej osób z dysfunkcją słuchu i wzroku

Słownik to nie pierwszy projekt, w którym Krajowa Izba Radców Prawnych chce zwrócić uwagę na potrzeby osób mających różne dysfunkcje powodujące barierę komunikacyjną oraz utrudniające dostęp do usług prawnych. W 2020 r. na łamach samorządowego czasopisma „Radca Prawny” (nr 190/2020) opublikowaliśmy artykuły

poświęcone obsłudze prawnej osób z niepełnosprawnością wzroku oraz osób z dysfunkcją słuchu.

W pierwszym z nich wskazaliśmy tzw. dobre praktyki, które mogą pomóc zawodowym pełnomocnikom w obsłudze klientów niewidomych i słabowidzących. Jest to o tyle istotne, że w Polsce żyją prawie dwa miliony osób niewidomych i słabowidzących (artykuł w Internecie można znaleźć tutaj: <https://radcaprawny.kirp.pl/archiwum/praktyka/obsługa-prawna-osob-z-niepełnosprawnością-wzroku/>). Drugi artykuł skupił się zaś na obsłudze prawnej osób z dysfunkcją słuchu, dla których tworzony jest obecnie słownik terminów prawniczych w PJM (artykuł w Internecie można znaleźć tutaj: <https://radcaprawny.kirp.pl/archiwum/praktyka/obsługa-prawna-osob-z-dysfunkcją-słuchu/>).

Z kolei w ramach przygotowanej na zlecenie Krajowej Izby Radców Prawnych kampanii promocji zawodu radcy prawnego nagrany w 2022 r. spot promocyjny również został dostosowany do potrzeb osób niesłyszących. Tłumaczem języka migowego w filmie jest Anna Lewandowska, aplikantka radcowska z Okręgowej Izby Radców Prawnych w Gdańsku, która współtworzy także słownik terminów prawniczych w PJM.

Podjętym tego rodzaju inicjatywy, samorząd radcowski realnie wspiera walkę z wy-

kluczeniem społecznym osób z niepełnosprawnościami. Taka pomoc jest niezwykle ważna, ponieważ poprawia równy dostęp do systemu wymiaru sprawiedliwości, co jest jednym z fundamentów demokratycznych społeczeństw. Wspierając osoby z niepełnosprawnościami, radcowie prawni przyczyniają się do łamania barier kulturowych i społecznych, które często uniemożliwiają skuteczną obronę w sądzie czy skorzystanie z profesjonalnej pomocy prawnej. Warto pamiętać, że takie działania mają również charakter prewencyjny – edukacja prawna i wczesne interwencje zapobiegają bardziej złożonym problemom prawnym, które nierzadko skutkują np. przykrymi konsekwencjami finansowymi.

Spot promocyjny radców prawnych dostosowany do potrzeb osób niesłyszących

Zeskanuj QR kod

i obejrzyj spot promocyjny KIRP z tłumaczem języka migowego.

ROZDZIAŁ 5

Edukacja prawna i obywatelska

Współczesny świat stawia przed nami nowe, coraz trudniejsze wyzwania, które wymagają od każdego obywatela nie tylko zrozumienia swoich praw, lecz także umiejętności korzystania z nich w praktyce. W tym kontekście edukacja prawna i obywatelska nabiera szczególnego znaczenia, stając się nieodłącznym elementem kształtowania świadomego i odpowiedzialnego społeczeństwa. Krajowa Izba Radców Prawnych od początku działalności samorządu radcowskiego realizuje misję popularyzacji wiedzy prawniczej, odgrywając rolę przewodnika w labiryncie przepisów i regulacji nie tylko dla dorosłych obywateli, lecz także dla dzieci i młodzieży. Działania te, rozciągające się od edukacji przedszkolnej po akademicką, mają na celu budowanie fundamentów szacunku dla zasad prawnych i uświadomienie roli prawa w życiu codziennym każdego człowieka.

Inicjatywy, takie jak Ogólnopolska Akademia – Konkurs Wiedzy o Prawie, lekcje prawa dla najmłodszych z wykorzystaniem minitóg czy seria książeczek dla dzieci, stanowią przykład kompleksowego podejścia do edukacji prawnej. Poprzez angażujące metody i przystępne formy Krajowa Izba Radców Prawnych dąży do rozbudzenia ciekawości i zainteresowania prawem, kładąc szczególny nacisk na praktyczne aspekty korzystania z przysługujących nam praw.

Dodatkowo wykorzystanie nowoczesnych form

komunikacji, takich jak filmy edukacyjne czy seria podcastów „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...”, otwiera nowe możliwości dotarcia do szerokiego grona odbiorców, czyniąc prawo bardziej przystępnym i zrozumiałym. Współpraca z influencerami i obecność na największych festiwalach muzycznych w Polsce to kolejny krok w kierunku demokratyzacji wiedzy prawnej, pokazujący, że prawo nie musi być domeną wyłącznie ekspertów.

Wszystkie te działania składają się na szeroko zakrojony projekt edukacji prawnej i obywatelskiej, który nie tylko wprowadza młodych ludzi w świat norm i zasad, ale również inspiruje ich do refleksji nad własną przyszłością zawodową i rozbudza zainteresowanie prawem. W ten sposób KIRP nie tylko przyczynia się do kształtowania świadomego społeczeństwa, ale także otwiera przed młodymi ludźmi drzwi do świata, w którym prawo staje się narzędziem służącym nie tylko ochronie, ale i rozwojowi indywidualnemu oraz społecznemu.

– Edukacja prawna jest bardzo ważnym elementem nie tylko w procesie kształcenia młodzieży, odgrywa też nieocenioną rolę w kształtowaniu świadomości prawnej i budowaniu właściwych wzorców zachowań wśród naszych najmłodszych obywateli. Staraliśmy się jako samorząd radcowski kierować nasze działania do każdej z tych grup. Poczynając od uświadamiania za pomocą książeczek edukacyjnych przedszkolaków

i najmłodszych dzieci, jakie mają podstawowe prawa i obowiązki oraz kim jest radca prawny, poprzez nagrania kilkunastu filmów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, kończąc na Akademii Wiedzy o Prawie – podkreśla Ewa Gryc-Zerych, Wiceprezes Krajowej Rady Radców Prawnych nadzorująca z ramienia Prezydium KRRP XI kadencji działania z zakresu edukacji prawnej.

Ogólnopolska Akademia – Konkurs Wiedzy o Prawie dla uczniów

Ogólnopolska Akademia – Konkurs Wiedzy o Prawie to wyjątkowa, prestiżowa inicjatywa edukacyjna, skierowana do uczniów szkół podstawowych i średnich. Pierwsza edycja konkursu odbyła się w 2016 r. Akademia z sukcesem kontynuowana jest przez kolejne lata, mając na celu nie tylko rozwijanie wiedzy o prawie, lecz także budowanie fundamentów szacunku dla zasad prawnych i uświadamianie znaczenia prawa międzynarodowego w kontekście krajowym. Przez dziewięć poprzednich edycji konkurs zdobył szerokie uznanie, przyciągając łącz-

nie 1593 szkoły i 9180 uczniów, co potwierdza, jak ważna i potrzebna jest wśród młodzieży edukacja prawna. Konkurs jest realizowany cyklicznie w pierwszym kwartale każdego roku, dzięki temu nie tylko kontynuuje misję popularyzowania wiedzy prawniczej, ale także stanowi okazję do stymulowania ciekawości i zainteresowań prawem u jeszcze większej liczby uczestników. Zachęcamy wszystkie zainteresowane placówki edukacyjne do włączenia się w tę inspirującą podróż po świecie prawa, aby wspólnie kształtować świadome i odpowiedzialne postawy wobec przepisów rządzących naszym życiem społecznym.

Konkurs odbywa się w trzech etapach, umożliwiając uczestnikom stopniowe przechodzenie przez różne poziomy trudności i typy zadań.

1. etap – szkolny

Ten początkowy etap konkursu opiera się na rozwiązaniu testu składającego się z 50 pytań jednokrotnego wyboru. Uczniowie mają na to 45 minut. Testy są sprawdzane automatycznie, co zapewnia szybką

i obiektywną ocenę wyników. Do następnego etapu przechodzi 20 najlepszych uczestników z każdej kategorii wiekowej.

2. etap – okręgowy

Drugi etap konkursu wymaga od uczestników rozwiązania jednego przypadku prawnego. Dostają oni 20 pytań wielokrotnego wyboru do rozwiązania online w ciągu 50 minut. To nie tylko test wiedzy, lecz również umiejętności analitycznych i zdolności szybkiego myślenia. Najlepszy uczestnik z każdej kategorii wiekowej awansuje do finału konkursu.

3. etap – centralny

Finał konkursu jest prawdziwym wyzwaniem. Uczestnicy muszą odpowiadać ustnie na pytania wylosowane z puli 50 pytań przed Centralną Komisją Akademii. Każda odpowiedź może być oceniona na maksymalnie 25 punktów, co pozwala dokładnie ocenić wiedzę i umiejętności finalistów.

Zwycięzcy Ogólnopolskiej Akademii – Konkursu Wiedzy o Prawie zyskują nie tylko uznanie i prestiż, ale także atrakcyjne nagrody pieniężne, dyplomy i nagrody rzeczowe.

Liczba uczestników Ogólnopolskiej Akademii – Konkursu Wiedzy o Prawie w latach 2016–2024

Rok	Edycja	Liczba uczestników	Liczba szkół
2016	I	1539	172
2017	II	1885	242
2018	III	793	202
2019	IV	426	83
2020	V	448	82
2021	VI	863	193
2022	VII	923	158
2023	VIII	1028	217
2024	IX	1275	244

→ Więcej o konkursie: <https://akademia.platformaedukacjiprawnej.pl/>

Lekcje o prawie w szkołach i przedszkolach

W ramach ogólnopolskiej akcji Krajowej Izby Radców Prawnych, realizowanej we współpracy z okręgowymi izbami radców prawnych, szczególną uwagę zwracamy na edukację prawną dzieci i młodzieży. Spotkania z radcami prawnymi w placówkach edukacyjnych, od przedszkoli po szkoły średnie, stanowią niezwykłą okazję do zapoznania uczniów z ich podstawowymi prawami oraz mechanizmami ochrony tych praw w ramach obowiązującego systemu prawnego.

Od koordynatorów ds. edukacji stale napływają informacje, że inicjatywa prowadzenia lekcji

prawa przez radców prawnych spotyka się z wyjątkowym zainteresowaniem. Szczególnie zauważalne jest to wśród starszej młodzieży, która zmagą się z typowymi dla wieku dojrzewania problemami.

Z danych okręgowych izb radców prawnych wynika, że w ramach ogólnopolskiej akcji edukacji prawnej *pro bono* w ciągu 10 lat w szkołach i przedszkolach zrealizowano imponującą liczbę prawie 7 tys. lekcji prawa.

Wychodząc naprzeciw rosnącemu zapotrzebowaniu na wiedzę prawną, Krajowa Izba Radców Prawnych przygotowała pakiet ujednoliconych scenariuszy lekcji prawa. Te przykładowe lekcje, oprócz przekazywania wiedzy teoretycznej, mają na celu wskazanie praktycznych aspektów prawa. Inicjatywa ta ma pomóc wyposażyć młodzież w narzędzia niezbędne do poruszania się po skomplikowanym świecie prawnych regulacji.

Program lekcji dla szkół podstawowych obejmuje takie tematy jak:

- Prawa konsumenta – jak złożyć reklamację?

- Odpowiedzialność za własne postępowanie uczniów w szkole podstawowej.
- Jestem dzieckiem, ale mam prawa i nie zawaham się ich użyć!
- Ochrona danych osobowych.
- Pojęcie „zdolność prawna”.

Dzięki takim lekcjom uczniowie uczą się, jak skutecznie dochodzić swoich praw, rozumieją konsekwencje swoich działań oraz zdobywają wiedzę na temat ochrony swojej prywatności.

Scenariusze dla szkół ponadpodstawowych:

- Rękojmia czy gwarancja – na jakiej podstawie reklamować zakupione towary?
- Przesłębstwo a wykroczenie w polskim prawie karnym.
- Do czego służy pozew i jak go napisać?
- Ochrona danych osobowych.
- Formy zatrudnienia.

Młodzież w wieku licealnym zdobywa w ten sposób praktyczną wiedzę, która przyda się w dorosłym życiu, zwłaszcza w kontekście ich przyszłej aktywności zawodowej i obywatelskiej.

Działania edukacyjne samorządu radców prawnych mają ogromne znaczenie dla kształtowania społeczeństwa świadomego, nie tylko znającego swoje prawa, lecz również potrafiącego je efektywnie wykorzystywać. Edukacja prawna wprowadza dzieci i młodzież w świat norm i zasad, które regulują współżycie społeczne, ucząc jednocześnie, jak ważne jest poszanowanie praw innych osób.

Minitogi dla dzieci na lekcje o prawie

W ramach nowatorskich działań edukacyjnych Okręgowa Izba Radców Prawnych w Zielonej Górze w 2023 r. zainicjowała projekt, który ma na celu przybliżenie świata prawa najmłodszym w niezwykle kreatywny sposób. Kluczowym elementem tego projektu są zaprojektowane dla dzieci małe togi – miniaturowe tradycyjnych strojów noszonych przez radców prawnych, sędziów oraz prokuratorów. Mają one za zadanie nie tylko urozmaicić proces edukacyjny, lecz przede wszystkim umożliwić dzieciom identyfikację z profesjami praw-

nicznymi i sprawić, aby świat prawa stał się dla nich bardziej zrozumiały i przystępny.

Inicjatywa ta zakłada, że poprzez zabawę i bezpośrednie doświadczanie roli dorosłych profesjonalistów dzieci mogą lepiej zrozumieć zasady i wartości, jakimi kierują się prawnicy w swojej codziennej pracy.

W odpowiedzi na entuzjastyczne przyjęcie tej inicjatywy Krajowa Izba Radców Prawnych sfinansowała wyprodukowanie 20 zestawów edukacyjnych minitóg, które zostały rozdysponowane między wszystkie okręgowe izby radców prawnych w Polsce do wykorzystania podczas lekcji prawa dla dzieci.

Bajki o prawie

Podstawę tego projektu edukacyjnego stanowią dwie książki dla dzieci, mające na celu wprowadzenie najmłodszych w świat prawa i obywatelskich obowiązków. „Przygody Radka i Darii, dzielnych radców z kancelarii” (<https://radcydzieciom.pl/przygody-radka-i-darii-dzielnych-radcow-z-kancelarii-ebook/>) oraz „Od radców prawnych bajka ciekawa o obowiązkach dziecka i prawach” (<https://radcydzieciom.pl/od-radcow-prawnych-bajka-ciekawa-o-obowiazkach-dziecka-i-prawach/>) to publikacje, które za pomocą przystępnego języka i atrakcyjnej grafiki uczą dzieci o znaczeniu przepisów, prawach młodych obywateli oraz sposobach dochodzenia swoich praw. Wprowadzenie licznych przykładów sprawia, że przekaz staje się bardziej zrozumiały i przyciągający uwagę dzieci.

Autorem tych edukacyjnych opowieści jest Jarosław Siek, a ilustracje przygotowała Agnieszka Hacia. Inicjatywa ta powstała w 2021 r. w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Lublinie, która umożliwiła wykorzy-

stanie publikacji w ogólnopolskim projekcie z zakresu edukacji prawnej Krajowej Izby Radców Prawnych. 20 tys. egzemplarzy książeczek trafiło za pośrednictwem urzędów miast i gmin do większości przedszkoli na terenie całej Polski.

Bajki edukacyjne dla dzieci

Zeskanuj QR kod i przeczytaj bajki:

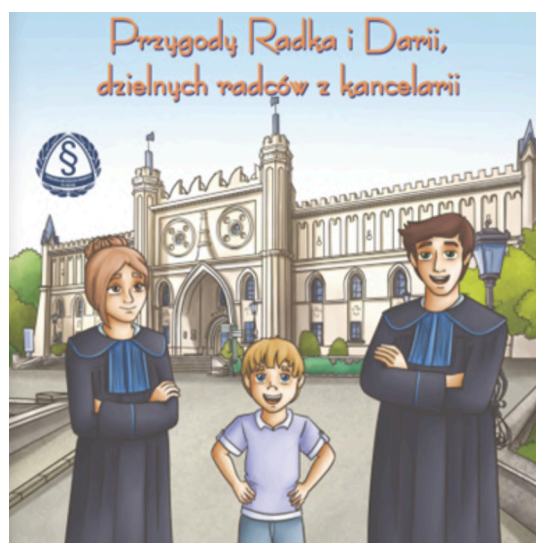

„Przygody Radka i Darii, dzielnych radców z kancelarii”

„Od radców prawnych bajka ciekawa o obowiązkach dziecka i prawach”

W październiku 2023 r., przed zbliżającymi się wyborami parlamentarnymi, Krajowa Izba Radców Prawnych XI kadencji przedstawiła kolejną inicjatywę edukacyjną – publikację „Kto wygra leśne wybory?”. Ta książeczka, dostępna również w formie audiobooka, została zaprojektowana, aby

20 000 egzemplarzy książeczek edukacyjnych

„Przygody Radka i Darii, dzielnych radców z kancelarii” oraz „Od radców prawnych bajka ciekawa o obowiązkach dziecka i prawach” trafiło do przedszkoli w całej Polsce.

przybliżyć dzieciom koncepcje demokracji i praw wyborczych w atrakcyjny i przystępny sposób. Wydrukowana w nakładzie 1 tys. egzemplarzy książeczka została rozesłana do okręgowych izb radców prawnych oraz udostępniona podczas różnorodnych działań pro bono organizowanych przez KIRP, takich jak pikniki, festiwale czy spotkania radców prawnych z mieszkańcami podczas przystanków ogólnopolskiej akcji Tour de Konstytucja, zorganizowanej przez Fundację Aktywna Demokracja.

Książka „Kto wygra leśne wybory?” służy jako cenne narzędzie edukacyjne, wykorzystywane podczas lekcji prawa w szkołach, aby w przystępny sposób wprowadzić dzieci w świat demokratycznych wartości i pokazać znaczenie aktywnego uczestnic-

twa w życiu społecznym. Fabuła książki przenosi młodych czytelników do czarodziejskiego lasu, gdzie na przykładzie przygód sympatycznych bohaterów dzieci mogą nauczyć się, jak funkcjonują demokratyczne procesy wyborcze, jak ważny jest każdy głos i jakie znaczenie ma zaangażowanie w decydowanie o wspólnych sprawach. Autorem książeczki „Kto wygra leśne wybory” jest Joanna Groth, radca prawny z Okręgowej Izby Radców Prawnych w Gdańsku. Ilustracje przygotowała Agnieszka Hacia.

Tego rodzaju inicjatywy edukacyjne są niezwykle ważne, ponieważ kształtują świadomość prawną od najmłodszych lat, budują fundament dla przyszłych odpowiedzialnych obywateli, którzy rozumieją wartość i znaczenie prawa w codziennym życiu.

Świadomi swoich praw i obowiązków obywatele, zorientowana prawnie młodzież czy witające z sympatią radcę prawnego w to-dze dzieci to dla nas najlepszy sygnał, że nasze działania edukacyjne są właściwe i potrzebne.

r. pr. Ewa Gryc-Zerych,
Wiceprezes Krajowej Rady Radców Prawnych
XI kadencji, koordynująca działania
z zakresu edukacji prawnej

Bajka „Kto wygra leśne wybory”

Bajkę można odsłuchać na kanale YouTube Krajowej Izby Radców Prawnych lub pobrać w formacie PDF.

Zeskanuj QR kod i posłuchaj bajki:

Zeskanuj QR kod i ściągnij bajkę w pliku PDF:

– Potrzeby społeczeństwa są bardzo zdywersyfikowane w zależności od wieku i statusu społecznego. Staramy się aktywizować jak najwięcej osób zarówno po stronie radców prawnych, jak i odbiorców naszych działań. Cieszymy się, że z roku na rok przybywa beneficjentów naszych działań i to jest chyba dla nas najlepsza wiadomość. Świadomi swoich praw i obowiązków obywatele, zorientowana prawnie młodzież czy witające z sympatią radcę prawnego w todze dzieci to dla nas najlepszy sygnał, że nasze działania edukacyjne są właściwe i potrzebne – podsumowuje r. pr. Ewa Gryc-Zerych, Wiceprezes KRRP.

Filmy edukacyjne o tematyce prawnej

Filmy edukacyjne dla dzieci i młodzieży tworzą unikatową serię Krajowej Izby Radców Prawnych, której celem jest przybliżenie młodym ludziom roli radcy prawnego w systemie prawnym. Seria składa się z 11 filmów, z których każdy porusza inne zagadnienie prawne, takie jak:

- Kim jest radca prawny.
- Prawo rodzinne. Władza rodzicielska. Alimenty.
- Prawa konsumenta w życiu codziennym.
- Prawa i obowiązki rodziców i dziecka.
- Rola radcy prawnego w postępowaniu sądowym.
- Mediacje.
- Testamenty i dziedziczenie testamentowe.
- Prawo pracy.
- Odpowiedzialność dziecka w świetle ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.
- Mowa nienawiści.
- Korzystanie z zasobów Internetu a odpowiedzialność za naruszenie praw autorskich.

Niezwykle istotne jest, że każdy odcinek prowadzony jest przez innego specjalistę – radcę prawnego, co zapewnia różnorodność perspektyw i sposobów przekazu.

Pierwszy film, skierowany do najmłodszych, w przystępny sposób przedstawia podstawowe pojęcia i zasady, kolejne odcinki

adresowane są natomiast do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Takie ułożenie tematów pozwala na stopniowe wprowadzanie młodego odbiorcy w coraz bardziej złożone zagadnienia prawne, a jednocześnie buduje jego świadomość obywatelską i prawną.

Ważnym aspektem projektu jest uświadomienie, że radca prawny to nie tylko doradca i konsultant prawny, ale również osoba, która może reprezentować klientów przed urzędami i sądami, pełniąc funkcję pełnomocnika lub

obrońcy. To cenna wiedza dla młodych ludzi, którzy w przyszłości mogą spotkać się z koniecznością skorzystania z usług prawnych.

Filmy te są łatwo dostępne – można je znaleźć na oficjalnej stronie Krajowej Izby Radców Prawnych (www.kirp.pl) oraz na kanale YouTube KIRP, co ułatwia dostęp do wiedzy prawnej szerokiemu gronu odbiorców. To również doskonały przykład wykorzystania nowoczesnych narzędzi komunikacji w celu edukacji i budowania świadomości prawnej wśród młodych ludzi.

Filmy edukacyjne Krajowej Izby Radców Prawnych

Zeskanuj QR kod

i obejrzyj filmy edukacyjne:

Kim jest radca prawny

Prawo pracy

Mowa nienawiści

Korzystanie z zasobów Internetu a odpowiedzialność za naruszenie praw autorskich

Prawa konsumenta w życiu codziennym

Prawa i obowiązki rodziców i dziecka

Mediacja jako alternatywna metoda rozwiązywania sporów

Odpowiedzialność dziecka w świetle ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich

Testamenty i dziedziczenie testamentowe

Rola radcy prawnego w postępowaniu sądowym

Prawo rodzinne. Władza rodzicielska

Podcast „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...”

„Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...” to tytuł cyklicznej serii podcastów, którą Krajowa Izba Radców Prawnych uruchomiła w październiku 2021 r. Tytuł podcastu oddaje charakter audycji. W jej ramach prezentowane są tematyczne rozmowy o różnych gałęziach prawa, omówionych w przystępny, ciekawy sposób – prostym językiem, z nutą humoru i zawsze w praktycznym wymiarze. Celem projektu jest popularyzacja wiedzy o prawie i zawodzie radcy prawnego. Projekt służy edukacji prawnej Polek i Polaków, przybliża ważne dla ich zawodowego, prywatnego i społecznego funkcjonowania zagadnienia prawne i wskazuje, czy i kiedy warto poszukać profesjonalnej pomocy prawnej.

– Wiemy, że podcasty cieszą się w Polsce coraz większą popularnością – to formuła atrakcyjna i łatwo dostępna. Z jednej strony jest wygodna – podcastu można słuchać wszędzie: w domu, w aucie, podczas wykonywania rozmaitych obowiązków; można też obejrzeć nagranie w wersji wideo jak zwykłą rozmowę (tak też będzie z naszym podcastem). Z drugiej strony zwyczajowy czas trwania podcastu, czyli kilkadziesiąt minut, pozwala na rzeczową, pogłębioną rozmowę na dany temat – a to już ogromnie zwiększa potencjał edukacyjny audycji. Podcast to świetna forma popularyzowania wiedzy o prawie i zawodzie radcy prawnego – mówi Włodzimierz Chróścik, Prezes KRRP.

Za mikrofonem w naszych podcastach stają doświadczeni radcowie prawni, którzy

z nieukrywaną pasją i zaangażowaniem dzielą się swoją bogatą wiedzą. Ich podejście charakteryzuje się trzema kluczowymi wartościami: profesjonalizmem, dostępnością i przystępnością.

Do połowy 2024 r. udało się wyprodukować 31 odcinków w ramach trzech serii projektu. Wszystkie odcinki podcastu „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...” są dostępne na kanale YouTube KIRP (<https://www.youtube.com/@radcowie/videos>), a także na popularnych platformach streamingowych, takich jak:

- Spotify (<https://open.spotify.com/episode/5Dw5Z8iqUq9NjOpSAbn1du>),
- Spreaker (<https://www.spreaker.com/show/prawie-prawniczo>),
- Apple Podcast (<https://podcasts.apple.com/us/podcast/prawie-prawniczo/id1595791560?uo=4>),
- Goodpods (<https://goodpods.com/podcasts/prawie-prawniczo-247361>),
- Google Podcast (<https://podcasts.google.com/feed/aHR0cHM6Ly93d3c-uc3ByZWFrZXIuY29tL3Nob3cvNTE-4MzY1NS9lcGlzb2Rlcy9mZWVk>).

Podcasty „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...”

Zeskanuj QR kod

i obejrzyj wybrane podcasty KIRP:

Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o pomocy dla frankowiczów

Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o błędach medycznych

Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o umowie najmu nieruchomości

Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o rozwodzie krok po kroku

Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o prawach konsumenta

Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o rodzinnych ogrodach działkowych

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

PRAWIE PRAWNICZO

CZYLI RADCOWIE PRAWNI O...

Współpraca samorządu radcowskiego z influencerami

Krajowa Izba Radców Prawnych w ramach działań edukacyjnych prowadzi także nowatorskie projekty we współpracy z czołowymi polskimi influencerami, m.in. Mądrą Babcią, Panem Belfrem, Przemkiem Staroniem, Dandycore. Wśród tych inicjatyw znalazły się różnorodne formy promocji, takie jak wideo podcasty z ekspertami prawnymi, angażujące posty sponsorowane, dynamiczne tik-toki czy programy telewizyjne. Celem tych działań jest nie tylko zwiększenie świadomości społecznej na temat dostępnej pomocy prawnej, lecz także ukazanie, jak fachowe

wsparcie radcy prawnego może zapobiec poważnym konsekwencjom prawnym.

Dzięki działaniom KIRP w obszarze influencer marketingu informacje zwiększające

świadomość prawną dotarły do szerokiej i zróżnicowanej grupy odbiorców, co potwierdzają dane liczbowe – przekaz na temat profesjonalnej pomocy prawnej, której mogą udzielić radcowie prawni, trafił do co najmniej 485 tys. osób.

Edukacja prawna podczas ogólnopolskich inicjatyw obywatelskich i wydarzeń kulturalno-muzycznych: Tour de Konstytucja, Pol'and'Rock Festival, CieszFanów Festiwal

Tour de Konstytucja to wyjątkowe przedsięwzięcie na mapie ogólnopolskich działań edukacyjnych, mające na celu zwiększenie świadomości w obszarze społeczeństwa obywatelskiego oraz znaczenia fundamentalnych dokumentów, jakimi są Konstytucja RP i Karta praw podstawowych Unii Europejskiej.

Ogólnopolska akcja Tour de Konstytucja jest projektem Fundacji Aktywna Demokracja, prowadzonym w ścisłej współpracy z organizacjami prawniczymi i obywatelskimi, wspieranym także przez szerokie

grono partnerów z różnych środowisk, m.in. Krajową Izbę Radców Prawnych, Obserwatorium Wyborcze, sędziów ze stowarzyszenia „Iustitia”, niezależnych prokuratorów z „Lex super omnia”, przedstawicieli środowisk akademickich oraz liczne organizacje obywatelskie. Taka różnorodność współorganizatorów podkreśla interdyscyplinarny i inkluzywny charakter inicjatywy, której celem jest budowanie silnej, świadomej i zaangażowanej społeczności obywatelskiej.

Przez trzy kluczowe etapy: warsztaty edukacyjne, spotkania otwarte w miejscowościach w całej Polsce, w których licznie

uczestniczą także radcowie prawni, oraz kongres podsumowujący, Tour de Konstytucja stawia sobie za zadanie nie tylko edukację, ale również kształtowanie świadomych i odpowiedzialnych postaw obywatelskich.

W 2022 r. pod nazwą „Z Europą nam po drodze” miała miejsce druga edycja wydarzenia, które stało się wyjątkową okazją do prowadzenia otwartych rozmów na tematy związane z prawnymi i społecznymi aspektami życia w Polsce. W ciągu letnich miesięcy, od 4 czerwca do 27 sierpnia, organizatorzy odwiedzili 70 miejscowości w całym kraju. Podczas blisko 90 zorganizowanych debat, które zgromadziły około 250 ekspertów, uczestnicy mieli możliwość zgłębiania wiedzy na temat fundamentalnych praw, takich jak prawo do czystego środowiska, wolność słowa, dostęp do informacji publicznej czy prawo do sprawiedliwego sądu. Akcję wsparło swoim udziałem 74 radców prawnych i aplikantów.

W wyborczym roku 2023 trasa Tour de Konstytucja, tym razem pod hasłem „Głosuję na Polskę”, liczyła już ponad 80 przystanków na terenie całego kraju. Projekt kontynuował misję edukacyjną wśród obywateli, przybliżając istotę praworządności i zasad demokracji w świetle nadchodzących wyborów parlamentarnych oraz angażując obywateli do szerokiego w nich udziału. Radcowie prawni brali udział w spotka-

niach i debatach z mieszkańcami podczas 73 przystanków z ponad 80, w istotny sposób przyczyniając się do budowania społeczeństwa obywatelskiego.

– Tegoroczna edycja Tour de Konstytucja, która odbywała się pod hasłem „Głosuję na Polskę”, przyniosła nam bardzo dużo satysfakcji. Byliśmy obecni na zdecydowanej większości przystanków i mieliśmy bardzo wiele okazji do rozmów z osobami, które uczestniczyły w wydarzeniach. Staraliśmy się rozwiązać ich troski i wątpliwości związane z prawem wyborczym, zachęcając te osoby jednocześnie do udziału w wyborach. Uczestniczyliśmy także w panelach dyskusyjnych, poruszając najważniejsze zagadnienia związane z wyborami. Każde takie spotkanie wzbogaca wiedzę i inspirowe do dalszej pracy – mówi r. pr. Magdalena Bartosiewicz, koordynatorka projektu z ramienia Krajowej Izby Radców Prawnych, członkini Komisji Praw Człowieka Krajowej Rady Radców Prawnych.

Przedstawiciele samorządu radców prawnych obecni są także na prestiżowych, dorocznych wydarzeniach kulturalno-muzycznych, takich jak Pol'and'Rock Festival, organizowany przez Fundację Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy w ostatnich latach na terenie gminy Czajlinek, czy CieszFanów Festiwal w Cieszanowie na Podkarpaciu, które

CIESZ FANÓW festiwal

są doskonałą okazją do prowadzenia inicjatyw edukacyjnych mających na celu przybliżenie prawa szerokiej publiczności. Na takich wydarzeniach, podczas których ważną rolę odgrywa nie tylko muzyka, lecz także liczą się prezentacja innych dziedzin sztuki i rozmowy o życiu i rzeczywistości, radcowie prawni organizują konkursy wiedzy o prawie,

Nasze działania promocyjne i edukacyjne trafiają do szerokiego grona odbiorców, w tym młodzieży, która ma okazję zrozumieć, że prawo nie jest domeną wyłącznie dorosłych i że każdy może mieć z nim do czynienia w swoim życiu.

r. pr. Bartosz Opaliński,
członek Prezydium KRRP XI kadencji,
przewodniczący Komisji Wspierania Rozwoju
Zawodowego KRRP i Dziekan Rady Okręgowej
Izby Radców Prawnych w Rzeszowie

dyskusje i debaty z ekspertami na tematy prawne, a także udzielają bezpłatnych porad prawnych (→ więcej o tym w rozdziale: **Działalność pro bono**, s. 9–21).

Podczas obu festiwali namiot radców prawnych był oblegany nie tylko przez dorosłych uczestników imprez, lecz także przez dzieci. Najmłodszy uczestnicy Pol'and'Rock Festivalu mogli obejrzyć przedstawienie „Chrumka staje przed sądem”, które w przystępny i angażujący sposób przybliży świat prawa dzieciom. Spektakl został przygotowany we współpracy z innymi organizacjami prawniczymi, takimi jak Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex super omnia” oraz Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”.

Działania Krajowej Izby Radców Prawnych na festiwalach mają na celu nie tylko edukację, ale również budowanie świadomości prawnej wśród społeczeństwa. Radcowie prawni starają się podejmować tematykę bliską codzienności, koncentrując się na zagadnieniach, które mogą dotyczyć każdego obywatela.

– Obecni na CieszFanów Festiwalu w Cieszynie radcowie prawni i aplikanci reprezen-

tujący Okręgową Izbę Radców Prawnych w Rzeszowie i Okręgową Izbę Radców Prawnych w Lublinie oraz przedstawiciele Krajowej Izby Radców Prawnych prowadzili debaty i szeroko zakrojone działania promocyjne i edukacyjne. Debaty dotyczyły ważnych aspektów społecznych, związanych z nimi zasad odpowiedzialności prawnej i procesowych warunków ich realizacji. W namiocie radców prawnych prowadzono ponadto poradnię prawną oraz konkurs wiedzy o prawie, podczas którego uczestnicy festiwalu otrzymywali gadżety promujące samorząd radców prawnych i ogólnopolską wyszukiwarkę radców prawnych szukajradcy.pl. Namiot radców prawnych był oblegany, debaty cieszyły się ogromnym zainteresowaniem i wywoływały żywą dyskusję panelistów z uczestnikami. Nasze działania promocyjne i edukacyjne trafiają do szerokiego grona odbiorców, w tym młodzieży, która ma okazję zrozumieć, że prawo nie jest domeną wyłącznie dorosłych i że każdy może mieć z nim do czynienia w swoim życiu. Mamy nadzieję na kontynuację tych także ważnych inicjatyw podczas przyszłych edycji festiwalu – mówi r. pr. Bartosz Opałński, członek Prezydium KRRP XI kadencji i Dziekan Rady OIRP w Rzeszowie.

Krajowa Izba Radców Prawnych w Ogólnopolskim Porozumieniu Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego

23 czerwca 2021 r. podczas spotkania przedstawicieli samorządów zawodów zaufania publicznego doszło do podpisania deklaracji powołania Ogólnopolskiego Porozumienia Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego. Pismo to stało się podwaliną do podpisanego w dniu 27 września 2021 r. dokumentu powołującego Ogólnopolskie Porozumienie Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego. Celem inicjatywy było stworzenie platformy do wymiany doświadczeń i wspólnych działań w relacjach z władzą i społeczeństwem, a także reprezentowanie interesów zawodów zaufania na szerszym forum.

Wśród sygnatariuszy porozumienia znaleźli się liderzy najważniejszych samorządów zawodów zaufania publicznego:

- r. pr. Włodzimierz Chróścik z Krajowej Rady Radców Prawnych,
- adw. Przemysław Rosati z Naczelnej Rady Adwokackiej,

- dr n. med. Krzysztof Madej z Naczelnej Izby Lekarskiej,
- prof. dr hab. Adam Mariański z Krajowej Rady Doradców Podatkowych,
- Zofia Małas z Naczelnej Izby Pielęgniarek i Położnych,
- Tomasz Leleno z Naczelnej Izby Aptekarskiej,
- lek. wet. Marek Mastalerek z Krajowej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej,
- Alina Niewiadomska z Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych,
- prof. dr hab. inż. Zbigniew Kłedyński z Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa,
- Sławomir Szynalik z Krajowej Rady Komorniczej,
- Dorota Rzążewska z Polskiej Izby Rzeczników Patentowych,
- Jolanta Przygońska ze Stowarzyszenia Polskiej Izby Urbanistów,
- arch. dr Piotr Żabicki z Izby Architektów RP,
- Barbara Mistowska-Dragan z Krajowej Izby Biegłych Rewidentów.

Pierwszą prezydencję w Ogólnopolskim Porozumieniu Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego objęła Naczelna Rada

Ogólnopolskie Porozumienie Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego		 KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH	 IZBA ARCHITEKTÓW RZECZYNIOWCH POLSKI	 KRAJOWA IZBA DIAGNOSTÓW LABORATORYJNYCH	 Krajowa Izba Doradców Podatkowych
 Krajowa Izba Fizjoterapeutów	 KRAJOWA IZBA LEKARSKO - WETERYNARYJNA	 KRAJOWA RADA KOMORNICZA	 KRAJOWA RADA KURATORSKA	 Naczelna Izba Aptekarska	 NACZELNA IZBA LEKARSKA
 NACZELNA IZBA PIELĘGNIAREK I POŁOŻNYCH	 ADWOKATURA POLSKA	 PIBR Polska Izba Biegłych Rewidentów	 POLSKA IZBA INŻYNIERÓW BUDOWNICTWA	 Polska Izba Rzeczników Patentowych	 STOWARZYSZENIE POLSKA IZBA URBANISTÓW

Adwokacka, inaugurując tradycję rotacyjnego kierowania porozumieniem, której kadencje trwają po 12 miesięcy. W listopadzie 2022 r. stery przejęła Krajowa Rada Radców Prawnych z Prezesem Włodzimierzem Chróścikiem na czele, akcentując potrzebę odbudowy zaufania do profesji i aktywizacji samorządów na wszystkich poziomach.

Pod przewodnictwem Krajowej Izby Radców Prawnych porozumienie zdołało osiągnąć znaczące cele. Pierwsze działania zostały zrealizowane już na początku radcowskiej prezydencji. W listopadzie 2022 r. Ogólnopolskie Porozumienie Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego podjęło wspólne stanowisko, w którym wyraziło głęboki żal i stanowczy sprzeciw wobec jakichkolwiek przejawów agresji i przemocy kierowanej w stosunku do wszystkich przedstawicieli zawodów zaufania publicznego. To działanie było reakcją na wstrząsającą śmierć komornik sądowej Ewy Kochańskiej.

W kolejnych miesiącach organizacje działające w porozumieniu jeszcze kilkakrotnie występowały ze wspólnym apelem lub stanowi-

skiem – w związku z zagrożeniami wobec różnych samorządów zawodów zaufania. Sukcesem zakończyły się działania Ogólnopolskiego Porozumienia Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego w sprawie zmiany przepisów o biegłych rewidentach. Po krytyce m.in. ze strony pozostałych zawodów zaufania rząd wycofał się z procedowania kontrowersyjnych przepisów, które miały naruszać tajemnicę zawodową i podważać fundamenty zawodu biegłego rewidenta.

Porozumienie zawodów zaufania za czasów prezydencji radców prawnych zabierało głos zawsze, gdy któremuś z samorządów groziło naruszenie jego integralności lub fundamentów wykonywania zawodu, np. tajemnicy zawodowej. W tej ostatniej, budzącej wiele emocji kwestii, Ogólnopolskie Porozumienie Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego zabierało publicznie głos aż dwukrotnie: w lipcu i sierpniu 2023 r. W tym drugim przypadku wiązało się to z naruszeniem tajemnicy lekarskiej przez ówczesnego ministra zdrowia Adama Niedzielskiego, o czym informowały media w całym kraju.

Znaczącym elementem starań radców prawnych podczas prezydencji KIRP było także uruchomienie strony internetowej zaufani.org, dzięki której Ogólnopolskie Porozumienie Samorządów Zawodów Zaufania zyskało swoje miejsce w przestrzeni Internetu. Na stronie można znaleźć informacje o wszystkich samorządach wchodzących w skład porozumienia oraz relacje z wydarzeń i aktywności zrealizowanych przez zawody zaufania.

Ogólnopolska konferencja „Zawody zaufania publicznego: etyka, autonomia i społeczna odpowiedzialność”

Podczas prezydencji Krajowej Izby Radców Prawnych w Ogólnopolskim Porozumieniu Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego udało się połączyć zawody zaufania w działaniach na rzecz promocji na większą

niż kiedykolwiek skalę. Krajowa Izba Radców Prawnych we wrześniu 2023 r. zorganizowała, po raz pierwszy w historii, ekspercką konferencję na temat roli zawodów zaufania społecznego – „Zawody zaufania publicznego: etyka, autonomia i społeczna odpowiedzialność”, a także promujący te zawody piknik rodzinny, który zgromadził tysiące uczestników.

Osią konferencji były podsumowanie dotychczasowych działań podejmowanych przez Ogólnopolskie Porozumienie Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego oraz dyskusja o wyzwaniach, problemach i szansach, które stoją przed zawodami zaufania publicznego w Polsce. W wydarzeniu udział wzięło kilkadziesiąt osób – przedstawiciele samorządów radców prawnych, lekarzy, doradców podatkowych, kuratorów sądowych, lekarzy weterynarii, rzeczników patentowych, komorników, inżynierów budownictwa, urbanistów, diagnostów laboratoryjnych i biegłych rewidentów, a kilkaset

śledziło przebieg konferencji online. Po raz pierwszy w takiej formule przedstawiciele kilkunastu samorządów zawodów zaufania publicznego spotkali się, aby wymienić się doświadczeniami i pomysłami na wspólne działania i lepszą niż dotąd promocję zawodów zaufania w społeczeństwie. Kontekstem dyskusji były pojawiające się co jakiś czas plany polityków i projekty likwidacji poszczególnych samorządów lub ich łączenia.

Dużym zainteresowaniem uczestników konferencji cieszyła się debata o sposobach promocji zawodów zaufania w społeczeństwie.

– Wielu Polaków ma problem z definicją zawodu zaufania publicznego. Zdarzają się również pomyłki – jako zawód zaufania traktowane są profesje, które nimi nie są, np. politycy czy księża. Taka płynność definicji zawodu zaufania powoduje, że trudniej jest nam budować odpowiedni wizerunek w społeczeństwie. Inna trudność: wszyscy świad-

czymy usługi, które mają wysokospecjalistyczny charakter – dlatego czasem ciężko jest zrozumieć klientowi, jakie konkretne korzyści czy produkt otrzymuje w ramach współpracy – mówiła r. pr. Agnieszka Gajewska-Zabój, Sekretarz Krajowej Rady Radców Prawnych XI kadencji.

Konferencja
„Zawody zaufania publicznego: etyka,
autonomia i społeczna odpowiedzialność”

Zeskanuj QR kod
i obejrzyj zapis
konferencji.

5 października 2023 r. nastąpiło uroczyste przekazanie prezydencji w Ogólnopolskim Porozumieniu Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego przedstawicielom samorządu lekarskiego.

Działalność Krajowej Izby Radców Prawnych w zakresie edukacji prawnej i obywatelskiej stanowi ważny wkład w budowanie

społeczeństwa, które nie tylko zna swoje prawa, ale potrafi je także efektywnie wykorzystywać i ich bronić. Poprzez wszechstronne inicjatywy edukacyjne KIRP przyczynia się do kształtowania odpowiedzialnych, świadomych i zaangażowanych obywateli, zdolnych do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i demokratycznym.

Piknik rodzinny zawodów zaufania publicznego

W ramach inicjatyw Ogólnopolskiego Porozumienia Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego mających na celu budowanie społeczeństwa opartego na wzajemnym zaufaniu i uznaniu dla zawodów stanowiących jego fundament Krajowa Izba Radców Prawnych angażuje się w organizację wyjątkowych wydarzeń skierowanych do rodzin oraz wszystkich zainteresowanych pogłębianiem wiedzy o roli profesji zaufania publicznego w życiu codziennym. Jednym z takich przedsięwzięć jest piknik rodzinny zawodów zaufania, który zadebiutował w 2022 r. na warszawskim skwerze im. Tadeusza Kahla, oferując możliwość nieformalnych rozmów z przedstawicielami zawodów zaufania.

Drugie takie spotkanie, zorganizowane podczas prezydencji Krajowej Izby Radców Prawnych w Ogólnopolskim Porozumieniu Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego w 2023 r. w Warszawie, również zakończyło się wielkim sukcesem. Przez piknikowe miasteczko zlokalizowane przy Multimedialnym Parku Fontann na Nowym

Mieście przewinęło się ponad 5 tys. osób. Interaktywne stoiska, warsztaty edukacyjne oraz dyskusje z ekspertami sprawiły, że uczestnicy wydarzenia mogli lepiej zrozumieć znaczenie i wagę poszczególnych zawodów zaufania publicznego.

Patronat nad piknikiem objął Prezydent m.st. Warszawy Rafał Trzaskowski.

W II Pikniku Rodzinnym Zawodów Zaufania wzięły udział liczne instytucje i organizacje, w tym między innymi:

- Krajowa Izba Radców Prawnych,
- Naczelna Izba Pielęgniarek i Położnych,
- Polska Izba Inżynierów Budownictwa,
- Krajowa Izba Lekarsko-Weterynaryjna,
- Krajowa Rada Komornicza,
- Polska Izba Rzeczników Patentowych,
- Krajowa Izba Doradców Podatkowych,
- Krajowa Izba Diagnostów Laboratoryjnych,
- Polska Izba Biegłych Rewidentów,
- Krajowa Izba Fizjoterapeutów,
- Krajowa Rada Kuratorów.

Każda z nich prezentowała specyfikę własnej dziedziny i jej wkład w funkcjonowanie społeczeństwa.

Dzień Otwarty Kancelarii Radcowskich

Krajowa Izba Radców Prawnych w 2024 r. zainaugurowała Dzień Otwarty Kancelarii Radcowskich, który ma odbywać się cyklicznie 6 lipca, z okazji obchodów Dnia Radcy Prawnego.

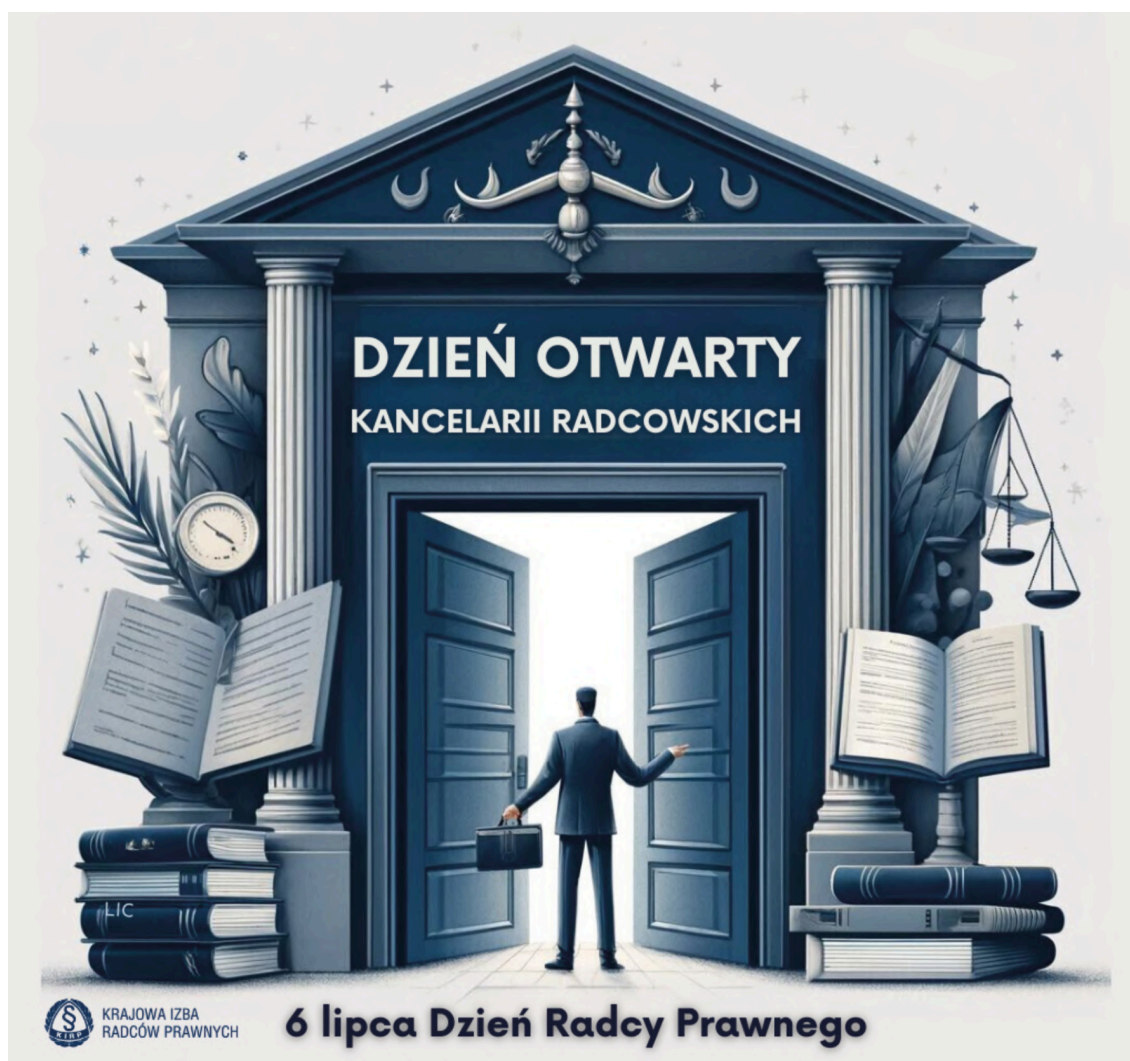
To wyjątkowe wydarzenie ma na celu edukację prawną społeczeństwa oraz zwiększanie świadomości i rozpoznawalności zawodu radcy prawnego.

W dniu otwartym radcowie prawni z kancelarii, które zgłaszają chęć udziału w akcji,

udzielają informacji prawnych, w tym o zawodzie radcy prawnego, oraz odpowiadają na pytania dotyczące zagadnień prawnych. Inicjatywa ta obejmuje całą Polskę, co pozwala na:

- otwarcie drzwi kancelarii przez każdego zainteresowanego radcę prawnego dla osób potrzebujących pomocy prawnej,
- umożliwienie każdej osobie poszukującej pomocy prawnej znalezienie w swojej okolicy kancelarii radcowskiej oferującej wsparcie.

W wydarzeniu biorą udział zarówno radcowie prawni prowadzący indywidualne kancelarie, jak i ci działający w ramach spółek.

ROZDZIAŁ 6

Współdziałanie w kształtowaniu i stosowaniu dobrego prawa

Współdziałanie w kształtowaniu i stosowaniu prawa to jedno z najistotniejszych zadań samorządu radców prawnych. Na szczeblu krajowym jest realizowane przez Krajową Radę Radców Prawnych, do której zakresu działania należy udzielanie opinii o projektach aktów prawnych oraz przedstawianie wniosków dotyczących unormowań prawnych. Zadanie to realizują także okręgowe izby radców prawnych, które m.in. zapewniają warunki do wykonywania ustawowych zadań radców prawnych. Wreszcie to radcowie prawni, świadcząc profesjonalną pomoc prawną, wywierają istotny wpływ na to, aby kształtowane i stosowane prawo było po prostu „dobre”.

Wszystkie samorządy zawodów zaufania publicznego odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu i tworzeniu dobrego prawa, pełniąc funkcje doradcze, opiniodawcze, edukacyjne i kontrolne. Ich zaangażowanie i wpływ na proces legislacyjny ma znaczenie m.in. ze względu na specjalistyczną wiedzę i doświadczenie, które mogą wnieść do procesu kształtowania prawa. Szczególną rolę, choć obarczoną także dużą odpowiedzialnością, odgrywają w tym obszarze samorządy prawnicze.

– Kształtowanie dobrego prawa to proces wymagający nie tylko dogłębnej wiedzy prawniczej, lecz także umiejętności analizy społecznych i gospodarczych konsekwencji proponowanych rozwiązań. W tym kontekście – jak pokazują zaangażowanie i osiągnięte efekty – samorząd radców prawnych wydaje się być liderem – wskazuje prof. dr hab. Rafał Stankiewicz, Kierownik Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji KRRP.

Udział przedstawicieli Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych w procesie legislacyjnym

Kompetencja KRRP dotycząca udzielania opinii o projektach aktów prawnych oraz przedstawiania wniosków dotyczących unormowań prawnych odbywa się przy udziale Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji KRRP. W świetle aktualnych wyzwań społecznych, politycznych i samorządowych, a także w świetle liczby projektów realizowanych przez KRRP obecnej kadencji rola OBSiL oraz zakres realizowanych zadań wzrastają.

OBSiL zajmuje się przede wszystkim analizą projektów aktów prawnych, które mogą wpłynąć na funkcjonowanie systemu prawnego, jak również bezpośrednio na wykonywanie zawodu przez radców prawnych. Analizy te mają na celu identyfikację potencjalnych problemów, luk prawnych, nieścisłości czy też sprzeczności z obowiązującym prawem.

Na podstawie przeprowadzonych analiz OBSiL przygotowuje opinie i ekspertyzy,

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

które są następnie kierowane do organów stanowiących prawo. Opinie te mają na celu nie tylko wskazanie problemów, ale również proponowanie konkretnych rozwiązań, co jest szczególnie istotne w kontekście praktycznego stosowania prawa.

– Dobrze skonstruowane prawo powinno być jasne, zrozumiałe i łatwe w stosowaniu. Ośrodek, analizując i oceniając projekty ustaw, dba o to, aby przepisy były formułowane w sposób możliwie najbardziej przystępny dla wszystkich użytkowników prawa. To z kolei przekłada się na łatwiejsze stosowanie prawa w praktyce, a to jest kluczowe dla efektywnego i sprawiedliwego systemu prawnego – mówi prof. Rafał Stankiewicz.

Realizując powyższe zadania, OBSiL współpracuje z organami władzy publicznej, organami samorządów zawodowych, instytucjami oraz placówkami naukowymi i badawczymi.

W ramach realizacji zadań dotyczących udzielania opinii o projektach aktów prawnych oraz przedstawiania wniosków dotyczących unormowań prawnych OBSiL tylko w ostatnich dwóch pełnych latach działalności przedstawił blisko 150 opinii, 23 oceny, kilka ekspertyz i obszernych raportów. Ponadto przeanalizowano kilkaset projektów aktów prawnych, kierowanych do Krajowej Rady Radców Prawnych na podstawie art. 60 pkt 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r.

o radcach prawnych. Monitorowano także na bieżąco pracę Sejmu, Senatu oraz Rządowego Centrum Legislacji.

Patrząc choćby na liczby, stwierdzić można, że działania OBSiL mają bezpośredni wpływ na kształtowanie i stosowanie prawa, które jest kluczowe dla prawidłowego funkcjonowania państwa prawa i ochrony praw obywateli.

– Nie można zapominać, że samorząd radców prawnych jest zobowiązany nie tylko do sprawowania należytej pieczy nad wykonywaniem zawodu, dbania o interesy członków samorządu, ale także do stanowienia i stosowania dobrego prawa. Wymaga to często angażowania się w proces legislacyjny także poprzez udział w pracach komisyjnych czy spotkaniach z politykami. Członkowie samorządu od lat są świadomi wagi tak podejmowanych działań, charakteru tych czynności i obowiązków, które muszą spełnić, angażując się zawodowo w proces stanowienia prawa. Tylko prawidłowe działanie w tym obszarze może zagwarantować skuteczną ochronę obywateli, w tym radców prawnych – wskazuje prof. Rafał Stankiewicz.

Działalność OBSiL ma również na celu wzmocnienie roli radców prawnych jako ekspertów w procesie tworzenia prawa. Ich doświadczenie i praktyczna wiedza są nieocenione w procesie oceny skutków regulacji prawnych.

Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji jest jednostką organizacyjną działającą przy Krajowej Radzie Radców Prawnych, powstała w VII kadencji KRRP w miejsce Ośrodka Badawczego i Komisji Legislacyjnej.

Pracę OBSiL koordynuje **Kierownik OBSiL**, którym od 2017 r. pozostaje prof. Rafał Stankiewicz.

Kierownik może korzystać z pomocy zastępców oraz członków zespołów stałych i doraźnych utworzonych w celu realizacji programu.

W zakresie współdziałania przy stanowieniu prawa w ramach funkcjonowania OBSiL powołane są zespoły stałe, których zadaniem jest m.in.: dokonywanie analizy projektów aktów prawnych z perspektywy wykonywania kompetencji samorządu jako aktywnego uczestnika procesu oceny stanowienia i stosowania prawa działalności opiniodawczej; wskazywanie kierunków merytorycznych, w jakich powinno zmierzać stanowisko OBSiL, wypracowane następnie przez autora opinii; rekomendowanie osób do sporządzenia opinii oraz ostateczna ocena opinii przygotowanej przez rekomendowanego eksperta. Na czele każdego zespołu stałego stoi koordynator.

Dzisiaj w OBSiL powołane są następujące **zespoły stałe**:

- 1) do spraw ustroju państwa i wymiaru sprawiedliwości;
- 2) do spraw wykonywania zawodu;
- 3) do spraw prawa publicznego;
- 4) do spraw prawa prywatnego;
- 5) do spraw prawa karnego;

- 6) do spraw nowych technologii w wymiarze sprawiedliwości;
- 7) do spraw procesu legislacyjnego.

Ośrodek współpracuje ponadto z **ekspertami** z różnych dziedzin prawa, których wiedza i doświadczenie przydatne są w sprawach związanych z zakresem działalności OBSiL.

Przyjmowane corocznie przez KRRP plany pracy OBSiL są ustalane przez Radę Programową, w skład której wchodzi osoby będące niekwestionowanymi autorytetami w świecie prawniczym. Przewodniczącym Rady Programowej jest Prezes KRRP.

Plany pracy OBSiL są sporządzane tak, aby: wspomagać organy samorządu radców prawnych w zakresie realizacji zadań samorządu wynikających m.in. z art. 41 pkt 3 ustawy o radcach prawnych w zakresie współdziałania w kształtowaniu i stosowaniu prawa; realizować zadania samorządu określone w wytycznych działania samorządu radców prawnych uchwalanych przez Krajowy Zjazd Radców Prawnych; reagować na bieżące wyzwania stawiane przez podmioty i czynniki zewnętrzne przed Krajową Radą Radców Prawnych. Działania podejmowane przez OBSiL mają zmierzać do wypracowania stanowiska środowiska radców prawnych prezentowanego przez właściwe organy samorządu w zakresie zachodzących zmian w prawodawstwie, zapewnienia najlepszych warunków świadczenia pomocy prawnej przez radców prawnych, a także budowy prestiżu zawodu radcy prawnego.

Dobrze skonstruowane prawo powinno być jasne, zrozumiałe i łatwe w stosowaniu. Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji KRRP, analizując i oceniając projekty ustaw, dba o to, aby przepisy były formułowane w sposób możliwie najbardziej przystępny dla wszystkich użytkowników prawa. To z kolei przekłada się na łatwiejsze stosowanie prawa w praktyce, a to jest kluczowe dla efektywnego i sprawiedliwego systemu prawnego.

prof. dr hab. r. pr. Rafał Stankiewicz,
Kierownik Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji
Krajowej Rady Radców Prawnych

Legislacja samorządowa

Zadania OBSiL obejmują także: przygotowywanie projektów aktów prawnych w ramach tzw. preinicjatywy ustawodawczej; prace legislacyjne związane z projektami ustawowymi dotyczącymi wykonywania zawodu radcy prawnego; analizę stanu prawa samorządowego; przeprowadzanie badań i sondaży związanych m.in. ze stanem pomocy prawnej w Polsce; interpretację przepisów związanych z wykonywaniem zawodu radcy prawnego.

W ramach OBSiL prowadzi się studia dotyczące najważniejszych problemów związanych z funkcjonowaniem samorządu zawodowego oraz budową tradycji zawodu radcy prawnego. Ośrodek udziela także odpowiedzi na indywidualne pytania radców prawnych dotyczące spraw związanych z wykonywaniem zawodu.

Jednym z obszarów aktywności OBSiL jest ponadto działalność wydawnicza. W jej ramach podejmowane są prace nad publikacjami, które swoją tematyką obejmują kwestie istotne z punktu widzenia samorządu i przydatne w wykonywaniu zawodu radcy prawnego.

W jubileuszowym dla samorządu radców prawnych 2022 r., w którym obchodzono 40-lecie jego istnienia, Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Radców Prawnych przyjął zmiany Kodeksu Etyki Radcy Prawnego. Ich następstwem było uchwalenie przez Krajową Radę Radców Prawnych nowego Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego. Nowe regulacje wewnątrzsamorządowe weszły w życie 1 stycznia 2023 r.

Uchwalenie zmian było poprzedzone przeprowadzonymi na szeroką skalę konsultacjami środowiskowymi i samorządowymi,

których element stanowiły organizowane w różnych formułach debaty eksperckie. Przeprowadzono także publiczną przedzjazdową debatę i konsultacje publiczne dotyczące aktualnych przepisów i projektowanych zmian z możliwością zadawania pytań oraz zgłaszania uwag lub propozycji zmian. Powstające projekty poddawano ocenie zgodności z zasadami proporcjonalności i niedyskryminującego charakteru. Analizowano także skutki zmian i ich wpływ na całe środowisko radców prawnych.

Można zaryzykować stwierdzenie, że tak złożony proces nie powiodłby się, gdyby nie koordynacja i praca Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji KRRP i jego ekspertów. Po blisko półtora roku obowiązywania zmienionych przepisów dotyczących etyki i zasad wykonywania zawodu przedstawiciele samorządu oceniają je pozytywnie.

Działanie w czasach kryzysu praworządności

Samorząd radców prawnych odgrywa ważną rolę w obronie i promowaniu praworządności, szczególnie w czasach jej kryzysu. Jego działania mają na celu nie tylko reprezentowanie interesów zawodowych radców prawnych, lecz także ochronę wartości fundamentalnych dla funkcjonowania demokratycznego państwa prawa.

Jedną z płaszczyzn, która umożliwia przeciwstawianie się kryzysowi praworządności, jest udział samorządu radców prawnych w procesie legislacyjnym. To m.in. w ramach Ośrodka Badań, Studiów i Legi-

slacji KRRP powstały dziesiątki opinii i analiz zmienianych w ostatnich latach ustaw kluczowych dla prawidłowego funkcjonowania państwa prawa, które jednocześnie budziły wątpliwości konstytucyjne.

Organy samorządu radców prawnych wielokrotnie interweniowały w sprawach publicznych, wydając opinie i stanowiska w kwestiach dotyczących praworządności. Działania takie mają na celu obronę praw i wolności obywatelskich oraz krytykę zmian w prawodawstwie, które mogą podważać niezależność sądownictwa czy inne aspekty państwa prawnego.

Samorząd radców prawnych dba o to, aby radcowie prawni mogli wykonywać swój zawód niezależnie, bez nacisków politycznych czy ekonomicznych. W sytuacjach kryzysowych, kiedy na niezależność zawodu mogą być wywierane różne formy presji, rola samorządu w obronie tej niezależności staje się jeszcze istotniejsza. W ostatnich latach można było się o tym przekonać, mierząc się z próbami podważania idei samorządności w Polsce. Także w tym obszarze samorząd zdaje egzamin, skutecznie odpierając tego rodzaju działania.

Samorząd ma również za zadanie promowanie wiedzy o prawie i praworządności wśród społeczeństwa. Prowadzenie szkoleń, seminariów, konferencji oraz innych form edukacji prawnej przyczynia się do zwiększenia świadomości prawnej obywateli (→ więcej w rozdziale **Edukacja prawna i obywatelska**, s. 47–71). A jest to szczególnie ważne w czasach, gdy podstawy prawne są kwestionowane lub łamane.

Kongres Prawników Polskich

Nie można w tym miejscu nie wspomnieć o zorganizowanym w 2023 r. przez Krajową Izbę Radców Prawnych, Naczelną Radę Adwokacką, Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” i Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex super omnia” III Kongresie Prawników Polskich, który odbył się w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku (ECS) pod hasłem „Rządy prawa – wszystkich sprawa”. Debatom na temat kondycji wymiaru sprawiedliwości w Polsce i przywrócenia praworządności przysłuchiwali się nie tylko prawnicy z samorządów i stowarzyszeń organizujących wydarzenie, przedstawiciele

zawodów zaufania publicznego, świata nauki oraz organizacji pozarządowych, lecz również zaproszeni goście, m.in.: prezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej Koen Lenaerts, prof. Margaret L. Satterthwaite z New York University School of Law, specjalny sprawozdawca ds. niezależności sędziów i prawników przy Radzie

Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych, prezydent Gdańska Aleksandra Dulciewicz, dr hab. Adam Bodnar, Rzecznik Praw Obywatelskich w latach 2015–2021, obecnie minister sprawiedliwości. W ECS spotkało się blisko 400 przedstawicieli różnych środowisk prawniczych w Polsce, transmisję online z kongresu śledziło natomiast niemal tysiąc osób.

O kongresie i jego efektach, takich jak przygotowany pakiet projektów ustaw przywracających praworządność, mówi się do dzisiaj. Potwierdza to zasadność wkładanego przez samorząd radców prawnych trudu w realizację projektów, które mają bezpo-

średni wpływ na rzeczywistość prawną w Polsce.

Gdański kongres był kontynuacją działań głównych środowisk prawniczych, zapoczątkowanych podczas poprzednich kongresów – w Katowicach w 2017 r. oraz w Poznaniu w 2019 r.

Podczas II kongresu w Poznaniu, w którym udział wzięło blisko tysiąc przedstawicieli zawodów prawniczych, dyskutowano o aktualnych wówczas, ważnych z punktu widzenia obywatela, problemach dotyczących polskiego wymiaru sprawiedliwości, prawie obywateli do sądów, zmianach

w sądownictwie administracyjnym czy przeciwdziałaniu mowie nienawiści.

Podczas I Kongresu Prawników Polskich w Katowicach także poruszano temat praworządności. Wówczas kongres – jak wszystkie kolejne – zakończył się przyjęciem uchwały. Zdaniem uczestników kongresu „Priorytetem wymiaru sprawiedliwości XXI w. powinna być pełna realizacja prawa do sądu w demokratycznym państwie prawa przy zapewnieniu efektywności i szybkości postępowania”. Uczestnicy kongresu wezwali także do tego, aby zaprzestać i w przyszłości unikać „antagonizujących postaw w relacjach prawa i polity-

ki w prowadzonych debatach”. Podkreślali, że „chcemy działać razem, a nie przeciw sobie, w imię nadrzędnego dobra, jakim jest stabilne demokratyczne państwo prawne służące ludziom”.

Uchwała

III Kongresu Prawników Polskich

My, zebrani w dniu 24 czerwca 2023 r. na III Kongresie Prawników Polskich, w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku,

- mając na uwadze idee i wartości, jakie legły u podstaw powstania oraz sukcesu ruchu związkowego „Solidarność”, który przyniósł nam wolność i pozwolił ustanowić państwo prawa;
- podkreślając znaczenie rozpoczętej w 1989 r. transformacji ustrojowej, której powodzenie doprowadziło nas do bezpiecznej przestrzeni praworządnych państw zrzeszonych w Unii Europejskiej,

wskazujemy, że:

- przywrócenie w Polsce rządów prawa jest pierwszym krokiem do odbudowania naszej pozycji w strukturach europejskich, gdzie każde z państw powinno kierować się wspólnym systemem wartości, zakładającym respektowanie zasad demokracji i społeczeństwa obywatelskiego;
- ochrona praw i wolności każdej osoby powinna stanowić priorytet i fundament działania wszelkich władz;
- stanowienie dobrego prawa jest dzisiaj oczekiwane przez wszystkich obywa-

teli – należy zapewnić transparentność procesu legislacyjnego oraz udział w nim strony społecznej;

- nieefektywne procedury sądowe utrudniają zapewnienie należytej ochrony prawnej oraz prawidłowe świadczenie profesjonalnej pomocy prawnej;
- niezawisłość sędziów, niezależność sądów i prokuratury oraz samorządność radców prawnych i adwokatów jest gwarantem realizacji konstytucyjnych praw jednostki; w demokratycznym państwie prawnym istotą odrębności władzy sądowniczej jest orzekanie niezależnie od woli i programów ugrupowań politycznych oraz bez względu na interesy osób i organizacji zainteresowanych rozstrzygnięciem.

Zwracamy się do przedstawicieli wszystkich sił politycznych w kraju, aby w trosce o dobro Rzeczypospolitej uznali powyższe postulaty za niezbędne minimum stanowionego prawa. Zapewnienie państwa prawa obywatelom jest konieczne dla dobrobytu i bezpieczeństwa, powinno zatem jednoczyć ponad podziałami. Niech dobre prawo, przyjęte w duchu dialogu społecznego i w zaufaniu do instytucji państwa prawa, ustanowi w Polsce ład konstytucyjny.

Rola samorządu radców prawnych jest wielowymiarowa i adaptacyjna, szczególnie w obliczu wyzwań związanych z kryzysem praworządności. Jego działania mają na celu nie tylko obronę profesji, ale również ochronę ogólnych zasad demokracji i pra-

worządności, które są fundamentem każdego demokratycznego państwa. Działania te mają jeden wspólny mianownik i bez wątpienia jest nim kształtowanie i stosowanie dobrego prawa.

Pomoc prawna *pro bono*, wsparcie uchodźców i osób wykluczonych, edukacja prawna w liczbach

235

Kryształowe Serce Radcy Prawnego

radców prawnych i aplikantów radcowskich zostało w latach 2008–2023 **laureatami konkursu** Kryształowe Serce Radcy Prawnego Krajowej Izby Radców Prawnych, w którym nagradzani są radcowie i aplikanci wyróżniający się pracą i aktywnością w działaniach *pro bono* m.in. na rzecz osób fizycznych, organizacji społecznych, instytucji realizujących cele publiczne, kościołów, związków wyznaniowych lub grup osób dotkniętych klęskami.

Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej dla uchodźców z Ukrainy

Ponad
18 000

konsultacji telefonicznych za pośrednictwem infolinii + 48 800 088 544 udzieliły prawniczki Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej KIRP uchodźcom z Ukrainy od czerwca 2022 r. do końca grudnia 2023 r.

1000

Słownik terminów prawniczych w polskim języku migowym

haseł wraz z filmami w polskim języku migowym oraz ich transkrypcjami znajdzie się w słowniku terminów prawniczych, który powstaje dzięki współpracy Krajowej Izby Radców Prawnych, Pracowni Lingwistyki Migowej Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego i Instytutu Spraw Głuchych.

Podcast edukacyjny „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...”

Od października 2021 r. do połowy 2024 r.

Krajowa Izba Radców Prawnych wyprodukowała

31

odcinków podcastu „Prawie prawniczo, czyli radcowie prawni o...”, w których prezentowane są tematyczne rozmowy o różnych gałęziach prawa, omówionych w przystępny, ciekawy sposób i zawsze w praktycznym wymiarze. Celem projektu jest popularyzacja wiedzy o prawie i zawodzie radcy prawnego.

Lekcje o prawie w szkołach i przedszkolach

Niemal **7000**

lekcji o prawie zostało zrealizowanych przez radców prawnych w ramach ogólnopolskiej akcji edukacji prawnej pro bono w ciągu 10 ostatnich lat w szkołach i przedszkolach.

Ogólnopolska Akademia – Konkurs Wiedzy o Prawie

9180

uczniów wzięło udział w latach 2016–2024 w Ogólnopolskiej Akademii – Konkursie Wiedzy o Prawie, którego celem jest działanie na rzecz poszerzenia i pogłębienia wiedzy o prawie wśród nastoletnich Polaków, wzrost świadomości prawnej dzieci i młodzieży oraz kształtowanie postaw szacunku do prawa.

VIII Edycja Konkursu

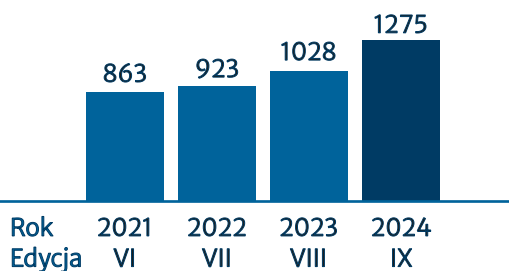
AKADEMIA WIEDZY
O PRAWIE

FINAŁ

W ostatnich latach **coraz więcej uczniów**

zainteresowanych jest Konkursem Wiedzy o Prawie KIRP:

Dzięki radcom prawnym obecnym **na festiwalach w całej Polsce** można:

- wziąć udział w konkursach wiedzy o prawie,
- posłuchać dyskusji i debat z ekspertami na tematy prawne,
- otrzymać bezpłatną poradę prawną.

Piknik rodzinny zawodów zaufania publicznego

Ponad **5000**

mieszkańców Warszawy i turystów odwiedziło we wrześniu 2023 r. stoiska samorządów zawodów zaufania publicznego podczas II Pikniku Rodzinnego, promującego wiedzę na temat tych zawodów.

Kongres Prawników Polskich

Blisko

400

przedstawicieli różnych środowisk prawniczych w Polsce uczestniczyło w czerwcu 2023 r. w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku we współorganizowanym przez Krajową Izbę Radców Prawnych III Kongresie Prawników Polskich, który odbył się pod hasłem „Rządy prawa – wszystkich sprawa”.

KONGRES
PRAWNIKÓW
POLSKICH

Niemal **1000**

osób śledziło transmisję online.

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

Wydawca

Krajowa Izba Radców Prawnych
ul. Powązkowska 15
01-797 Warszawa
tel. + 48 22 300 86 40
www.kirp.pl
kirp@kirp.pl

Koncepcja raportu, redakcja

Klara Szczęsnowicz

Autorzy tekstów

Karolina Brylska
Piotr Olszewski
Katarzyna Sudoł
Klara Szczęsnowicz
Katarzyna Szczypek-Moczulska

Korekta

Aleksandra Sachanowicz-Wrzal

Projekt graficzny, skład

Aleksandra Snitsaruk

Zdjęcia

Adobe Stock
Archiwum KIRP
Krzysztof Chodyka
Piotr Gilarski
Karol Kacperski
Urszula Mróz
Okręgowa Izba Radców Prawnych w Poznaniu
Okręgowa Izba Radców Prawnych w Rzeszowie
Silver TV

© Copyright by Krajowa Izba Radców Prawnych, Warszawa 2024

ISBN 978-83-946212-9-2

PROBLEMY PRAWNE?

**Nie szukaj
ucieczki**

szukajradcy.pl

- Sprawy sądowe
- Prawo cywilne
- Prawo gospodarcze
- Prawo karne
- Prawo administracyjne

Ogólnopolska wyszukiwarka radców prawnych certyfikowana przez

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

ISBN 978-83-946212-9-2

9 788394 621292